

Wójt Gminy Ulhówek
22-678 Ulhówek

PROGRAM USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

na terenie gminy Ulhówek

na lata 2011 - 2032

aktualizacja

powiat Tomaszowski

woj. Lubelskie

Ulhówek, czerwiec 2011 r

Spis treści

1. Wstęp.....	4
1.1. Wprowadzenie.....	4
1.2. Ogólna charakterystyka gminy.....	5
1.3. Cel i zadania opracowania.....	5
1.4. Metodyka opracowania programu.....	6
1.5. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest jako element Gminnego Planu Gospodarki Odpadami	7
2. Podstawowe regulacje prawne w zakresie użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest i obowiązki z nich wynikające.....	7
2.1. Ustawy.....	7
2.2. Rozporządzenia.....	8
2.3. Dyrektywy i decyzje.....	10
3. Inne dokumenty	11
4. Charakterystyka wyrobów zawierających azbest i oddziaływanie azbestu na zdrowie ludzi.....	14
4.1. Występowanie, zastosowanie i właściwości azbestu.....	14
4.2. Wykorzystanie wyrobów azbestowych w gospodarce.....	15
4.3. Klasyfikacja wyrobów azbestowych.....	15
4.4. Oddziaływanie szkodliwe azbestu na zdrowie ludzi.....	16
4.5. Bezpieczne postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest	18
4.5.1. Użytkowanie wyrobów zawierających azbest	18
4.5.2. Usuwanie wyrobów zawierających azbest	19
4.5.3. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest	19
5. Procedury dotyczące postępowania z wyrobami odpadami zawierającymi azbest.....	23
5.1. Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest.....	24
5.1.1. Procedura nr 1 – dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń.....	24
5.1.2. Procedura nr 2 – dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest	26
5.2. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych.....	29
5.2.1. Procedura nr 3 – dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest.....	29
5.2.2. Procedura nr 4 – dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczaniem obiektu, terenu instalacji.....	34
5.3. Procedura obowiązująca prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	38
5.3.1. Procedura nr 5 – dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	38
5.4. Procedura obowiązująca zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest	42
5.4.1. Procedura nr 6 – dotycząca składowania odpadów zawierających azbest lub innych spełniających warunki techniczne.....	42
6. Gospodarowanie wyrobami i odpadami zawierającymi azbest na terenie gminy.....	42
6.1. Wprowadzenie.....	42

6.2. Ilość, stan i rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest	43
6.3. Ilość do usunięcia wyrobów zawierających azbest oraz pojemności potrzebnych składowisk	46
6.4. Strategia i harmonogram realizacji programu na okresy krótko,średnio i długookresowe 2011-2014, 2015-2023 i 2024-2032 oraz koszty jego wdrożenia.....	48
6.4.1. Strategia usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych.....	48
6.4.2. Harmonogram realizacji programu i kosztów jego wdrożenia.....	49
7. Założenia ogólne, kierunki działań oraz cele i priorytety realizacji programu.....	52
7.1. Założenia ogólne programu.....	52
7.2. Kierunki działań programu.....	53
7.3. Cele i priorytety programu.....	54
8. Zarządzanie i finansowanie programu.....	54
8.1. koncepcja zarządzania programem	54
8.2. Schemat zarządzania programem.....	55
8.3. Źródła finansowania programu.....	56
9. Zakres zadań realizowanych na poziomie gminy w kontekście korespondowania z programami wyższego szczebla samorządowego.....	57
10. Podsumowanie i wnioski.....	58
11. Wykorzystane materiały.....	60

1. Wstęp

1.1. Wprowadzenie

Niniejsze opracowanie stanowi aktualną bazę danych „Programu suwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Ulhówek” zatwierdzonego Uchwałą Rady Gminy z dnia 25 listopada 2009r. w sprawie przyjęcia w/w Programu. Program uwzględnia zmiany w obowiązujących przepisach, inwentaryzację wyrobów zawierających azbest i miejsca ich wykorzystania sporządzone na podstawie informacji złożonych Wójtowi Gminy Ulhówek przez właścicieli nieruchomości.

Azbest to ogólna nazwa minerałów z grupy amfiboli i serpentynów. Jest minerałem posiadającym włóknistą strukturę charakteryzującym się niepalnością.

Pod względem chemicznym azbesty są uwodnionymi krzemianami metali zawierającymi w swoim składzie magnez, sód, wapń lub żelazo.

W/g szacunków nagromadzone jest na terenie powiatu ok. 84,7 tys. Mg wyrobów zawierających azbest.

Program powiatowy usuwania azbestu wyznacza zadania dla Zarządu Powiatu, Rady Powiatu oraz Burmistrzów, Wójtów i Rad Gmin zgodnie w wieloletnim „Programem Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, który został przyjęty uchwałą Rady Ministrów Nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009r.

Opracowany program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Ulhówek będzie w tej sytuacji programem kompatybilnym z programem powiatowym i wojewódzkim a także krajowym. Pod względem nagromadzenia wyrobów azbestowych województwo lubelskie znajduje się na drugim miejscu w kraju 2,2 mln Mg po województwie mazowieckim gdzie nagromadzone jest około 2,9 mln Mg.

Powiat tomaszowski w układzie wojewódzkim pod względem nagromadzenia azbestu 84,7 mln Mg plasuje się na 18 miejscu na 24 jednostki. Największe nagromadzenie występuje w powiecie bialskim 106,5 tys. Mg, biłgorajskim 90,9 tys. Mg i chełmskim 89,9 tys. Mg.

1.2. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina Ulhówek leży w północno-wschodniej części powiatu tomaszowskiego i południowo-wschodniej województwa lubelskiego. Graniczy z gminami Łaszczów, Telatyn, Jarczów i Lubycza Królewska oraz Gminą Dołhobyczów położoną w powiecie hrubieszowskim. W skład gminy wchodzi 24 sołectw- Budynin, Dębina, Dębina-Osada, Dyniska, Podlodów, Hubinek, Krzewica, Korczmin, Korczmin-Osada, Machnówek, Oserdów, Rokitno, Rzeczyca, Rzeplin, Rzeplin-Osada, Tarnoszyn, Magdalena, Szczepiatyn, Szczepiartyn-Osada, Ulhówek I, Ulhówek II, Wasylów, Wasylów Wielki i Żerniki. Powierzchnia gminy wynosi 146,5 km² i zamieszkuje ją ok 5400 mieszkańców. Podstawową funkcją gminy jest rolnictwo a użytki rolne UR zajmują 89,3 % powierzchni gminy głównie gleby klasy I, II i IIIa w obszarze których wykształciły się kompleksy pszenne bardzo dobre.

Obok gospodarstw małoobszarowych (indywidualnych) jest ich około 1324 na terenie gminy funkcjonuje forma spółdzielczego gospodarowania Gospodarstwo Podlodów (Hopkie) o powierzchni 450 ha.

Pozostałości po gospodarstwach wielkoobszarowych to osiedle mieszkaniowe po byłym SHR Ulhówek, Dębina, Szczepiatyn, Krzewica, Korczmin, Magdalena, Wasylów, Rzeplin. Gmina leży w strefie obszarów cennych przyrodniczo. Szczególnie cenne walory przyrodnicze koncentrują się w dolinie rzeki Rzeczycy i Szyszły.

Gmina Ulhówek położona jest także w obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych GZWP nr 407 (Zamość- Chełm) w obszarze wysokiej ochrony (OWO) gdzie okres infiltracji zanieczyszczeń do wód kredowych podziemnych jest krótszy niż 25 lat.

Z tych też względów obszar ten wymaga wysokiej ochrony środowiskowej w tym gospodarowania odpadami a szczególnie zawierającymi azbest. Szczegółowa charakterystyka gminy przedstawiona jest w gminnym planie gospodarowania odpadami.

1.3. Cel i zadania opracowania

Nadrzędnym długo terminowym celem „Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Ulhówek jest:

wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych azbestem oraz likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko

Cel ten pozostaje w ścisłej relacji z celami zdefiniowanymi zarówno w krajowym, wojewódzkim jak i powiatowym „Programie...”. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe w perspektywie długoterminowej w okresie od 2011-2032 poprzez usunięcie z terenu

gminy wyrobów zawierających azbest.

Ogólnym zadaniem programu jest określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest. W programie w związku z tym ujęto:

- ilość wyrobów oraz ich rozmieszczenie na terenie gminy w układzie występujących sołectw
- wskazanie miejsc newralgicznych ze względu na największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest oraz zagrożenie dla zdrowia ludzi
- przewidywaną ilość odpadów zawierających azbest koniecznych do unieszkodliwiania przez składowanie w latach 2011-2014, 2015-2023 i 2024-2032
- propozycję działań organizacyjno-inwestycyjnych zmierzających do osiągnięcia założonych celów w programie wraz z harmonogramem ich wdrażania
- koszty wdrażania programu i organizację zarządzania programem

1.4. Metodyka opracowania programu

Jako punkt odniesienia dla programu przyjęto:

- aktualny stan w zakresie ilości i rozmieszczenia wyrobów zawierających azbest w gminie w układzie sołectw
- aktualny stan funkcjonowania składowisk odpadów azbestowych
- cele i zadania oraz harmonogram realizacji „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 - 2032” (lipiec 2009r.)
- cele i zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest wynikające z :
 - planu gospodarki odpadami dla województwa lubelskiego 2011 (2008 r.)
 - programu usuwania wyrobów azbestowych dla województwa lubelskiego (2008 r.)
- cele i zadania w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest wynikające:
 - planu gospodarki odpadami dla powiatu tomaszowskiego (2010 r.)
 - programu usuwania wyrobów azbestowych dla powiatu tomaszowskiego (listopad 2006 r.)
- do wykorzystania dane – w układzie gminnym do opracowania gminnego i powiatowego raportu i sprawozdawczości z realizacji gminnego programu ochrony środowiska i planu gospodarowania odpadami na lata 2004-2006
- do wykorzystania - wyników monitoringu powietrza w zakresie zawartości zawieszonych włókien respiracyjnych azbestu wykonanych przez Instytut Medycyny Pracy im. Prof. Nosfera w Łodzi wykorzystanych przy opracowaniu programów dla

województwa lubelskiego i powiatu tomaszowskiego w zakresie usuwania wyrobów z azbestu.

1.5. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest jako element Gminnego Planu Gospodarki Odpadami

Gminny Plan Gospodarki Odpadami określa ramy dla poszczególnych przedsięwzięć związanych z usuwaniem odpadów z terenu gminy, który pozwala tym samym uporządkować działania gminy oraz określa najważniejsze zadania dotyczące zagospodarowania odpadów w sposób ekologicznie bezpieczny i ekologicznie efektywny. Gminny Program Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest jest zatem ważnym elementem Gminnego Planu Gospodarki Odpadami z uwagi na to, że usuwane wyroby są odpadami niebezpiecznymi, a sposób ich unieszkodliwienia (demontaż, transport, zagospodarowanie) powinien być spójny z systemem zbierania, transportu i unieszkodliwiania innych odpadów niebezpiecznych na terenie gminy.

2. Podstawowe regulacje prawne w zakresie użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest i obowiązki z nich wynikające

Regulacje prawne dotyczące m.in. usuwania wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych, począwszy od realizacji obowiązku dokonania przeglądu technicznego tych wyrobów do momentu zdeponowania wytworzonych odpadów na składowisku, zamieszczone zostały w aktach prawnych. Obecnie w Polsce istnieje szereg przepisów dotyczących problematyki azbestu. Poniżej wymieniono najważniejsze ustawy i rozporządzenia.

2.1. Ustawy

Poniżej zamieszczono wykaz aktów prawnych dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest, sposobu postępowania z tymi wyrobami, wraz z innymi zagadnieniami dotyczącymi azbestu.

- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity: Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z

- 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity: Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r. Nr 152, poz. 1222)
- Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671, z późn. zm.)

2.2 Rozporządzenia

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest (Dz.U. 2011 nr 8 poz. 31)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 września 2003 r. w sprawie kryteriów i sposobu klasyfikacji substancji i preparatów chemicznych (Dz. U. Nr 171, poz. 1666, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280, poz. 2771, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 4 sierpnia 2004 r. w sprawie okresowych badań lekarskich pracowników zatrudnionych w zakładach, które stosowały azbest w produkcji (Dz. U. Nr 183, poz. 1896)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 9 sierpnia 2004 r. w sprawie leczenia uzdrowiskowego osób zatrudnionych przy produkcji wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 185, poz. 1920, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie wzoru książeczki badań profilaktycznych dla osoby, która była lub jest zatrudniona w warunkach narażenia zawodowego w zakładach stosujących azbest w procesach technologicznych, sposobu jej wypełnienia i aktualizacji (Dz. U. Nr 13, poz. 109)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 73, poz. 645, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nieselektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876 oraz z 2008 r. Nr 200, poz. 1235)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649)
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad

bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824)

- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 30, poz. 213)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2007 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. Nr 101, poz. 686)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 lipca 2002 r. w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości (Dz. U. Nr 122, poz. 1055)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 stycznia 2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2010 r. Nr 16, poz. 87)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549 oraz z 2009 r. Nr 39, poz. 320)
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. Nr 110, poz. 935)
- Oświadczenie Rządowe z dnia 16 stycznia 2009 r. w sprawie wejścia w życie zmian do załączników A i B Umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. (Dz. U. Nr 27, poz. 162)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 108, poz. 953, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych do transportu odpadów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011, z późn. zm.)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r. w sprawie informacji dotyczącej bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 września 2005 r. w sprawie kursów doszkalających dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. Nr 187, poz. 1571)

Powyższe ustawy, rozporządzenia dostępne są na stronach internetowych odpowiednich ministerstw oraz na stronie <http://isip.sejm.gov.pl/index.html> .

2.3. Dyrektywy i decyzje

1. Dyrektywa Rady 67/548/EWG z dnia 27 czerwca 1967 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do klasyfikacji, pakowania i etykietowania substancji niebezpiecznych (Dz.Urz. WE L 196 z 16.08.1967, str. 1; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 1, str. 27)
2. Dyrektywa Rady 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz.Urz. WE L 262 z 27.09.1976, str. 201, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 3, str. 317)

Zmieniające Dyrektywę Rady 76/769:

- Dyrektywa Komisji 1999/77/WE z dnia 26 lipca 1999 r. dostosowująca po raz szósty do postępu technicznego załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu o stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz. Urz. WE L 207 z 6.08.1999, s. 18, Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 24, str. 193)
- Dyrektywa Rady 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. zmieniająca po raz piątą dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz.Urz. WE L 263 z 24.09.1983, str. 33; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 7, str. 118)
- Dyrektywa Rady 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. zmieniająca po raz siódmy (azbest) dyrektywę 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (Dz.Urz. WE L 375 z 31.12.1985, str. 1; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 86)
- Dyrektywa Komisji 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. dostosowująca do postępu załącznik I do dyrektywy Rady 76/769/EWG w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich odnoszących się do ograniczeń we wprowadzaniu do obrotu i stosowaniu niektórych substancji i preparatów niebezpiecznych (azbest) (Dz.Urz. WE L 363 z 31.12.1991, str. 36; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 11, str. 13)
- Dyrektywa Rady 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 263 z 29.09.1983, str. 25, z późn. zm.; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 264)

Zmieniające dyrektywę Rady 83/477:

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/148/WE z dnia 30 listopada 2009 r. zmieniająca dyrektywę Rady 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie azbestu w miejscu pracy (Dz. Urz. WE L 97, z 15.04.2003, str. 48; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 4, str. 312)
- Dyrektywa Rady 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. zmieniająca dyrektywę 83/477/EWG w sprawie ochrony pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na

działanie azbestu w miejscu pracy (druga dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 8 dyrektywy 80/1107/EWG) (Dz. Urz. WE 206 z 29.07.1991, str. 16; ; Dz. Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 415)

- Dyrektywa Rady 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed ryzykiem związanym z narażeniem na działanie czynników chemicznych przy pracy (czternasta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy 89/391/EWG (Dz.Urz. WE L 131 z 5.05.1998, str. 11, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 3, str. 279)
- 3. Dyrektywa Rady 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. w sprawie ograniczenia zanieczyszczenia środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu (Dz.Urz. WE L 85 z 28.03.1987, str. 40, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 8, str. 269)
- 4. Dyrektywa Rady 89/391/EWG z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy (Dz.Urz. WE L 183 z 29.06.1989, str. 1, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 349)
- 5. Dyrektywa Rady 94/33/WE z dnia 22 czerwca 1994 r. w sprawie ochrony pracy osób młodych (Dz.Urz. WE L 216 z 20.08.1994, str.12, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 2, str. 213)
- 6. Dyrektywa 2004/37/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony pracowników przed zagrożeniem dotyczącym narażenia na działanie czynników rakotwórczych lub mutagennych podczas pracy (szósta dyrektywa szczegółowa w rozumieniu art. 16 ust. 1 dyrektywy Rady 89/391/EWG) (Dz.Urz. WE L 158 z 30.04.2004, str. 50; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 5, str. 35)
- 7. Dyrektywa Rady 1999/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. w sprawie składowania odpadów (Dz.Urz. WE L 182 z 16.07.1999, str. 1, z późn. zm.; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 4, str. 228)
- 8. Decyzja Rady 2003/33/WE z dnia 19 grudnia 2002 r. ustanawiająca kryteria i procedury przyjęcia odpadów na składowiska, na podstawie art. 16 i załącznika II do dyrektywy 1999/31/WE (Dz.Urz. WE L 11 z 16.01.2003, str. 27, Dz.Urz. WE L 218 z 23.08.2007, str. 25; Dz.Urz. WE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 7, str. 314).

3. Inne dokumenty

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 – przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 lipca 2009 r. określa główne kierunki działania w okresie 24-u lat, potrzebne środki na realizację "Programu...", a także podaje szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest w całym kraju oraz poszczególnych województwach.

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032

Z uwagi na specyfikę i skalę problemu w Programie przyjęto ten temat jako zadanie długofalowe z docelowym 30 -to letnim okresem realizacji programu. Wynika to z optymalnego czasu użytkowania wyrobów na ok. 30 lat. Nieprofesjonalne wykonywanie prac i błędy w montażu powodują krótszy okres eksploatacji i konieczność szybszej

wymiany. Podobnie konieczne jest ustalenie w gminnym programie właściwej kolejności demontażu.

W celu realizacji wszystkich zadań przewidzianych w „Programie...” niezbędne jest zaangażowanie administracji publicznej i instytucji działających na trzech poziomach:

- centralnym,
- wojewódzkim,
- lokalnym.

POZIOM CENTRALNY

Powołany został Główny Koordynator i Rada Programowa

1. Zadania Głównego Koordynatora to m.in.:

- gromadzenie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest na poziomie kraju,
- monitorowanie realizacji wszystkich zadań,
- składanie rocznych raportów Ministrowi Gospodarki i przygotowywanie rocznych raportów w o stopniu wykonania celów i zadań ujętych w „Programie...”,
- prowadzenie działalności edukacyjnej, prowadzenie działalności informacyjno-popularyzacyjnej w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającym azbest,
- współpraca z instytucjami i organizacjami międzynarodowymi,
- współpraca z JST i organizacjami pozarządowymi, których działalność związana jest z realizacją zadań wynikających z „Programu...”,
- ocena i promocja technologii uniecznawiania włókien azbestu w odpadach,
- współpraca na szczeblu centralnym z organami kontrolnymi.

2. Rada Programowa przy Ministrze Gospodarki jest organem opiniotwórczo-doradczym przy realizacji „Programu...”.

POZIOM WOJEWÓDZTWA

1. Na poziomie województwa za realizację „Programu...” odpowiada Marszałek Województwa.

2. Do zadań Marszałka Województwa należy:

- współpraca z Głównym Koordynatorem w zakresie potrzeb wynikających z realizacji „Programu...”,
 - gromadzenie przez Urząd Marszałkowski informacji o ilości, rodzaju i miejscach

występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie ich do Głównego Koordynatora za pomocą www.bazaazbestowa.pl,

- uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w wojewódzkich planach gospodarki odpadami i programach ochrony środowiska; w szczególności w zakresie lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest oraz urządzeń przewoźnych do przetwarzania odpadów zawierających azbest,

-współpraca na szczeblu wojewódzkim z organami kontrolnymi,

-współpraca z uczelniami, instytucjami naukowymi, organizacjami pozarządowymi, ekspertami poszczególnych dziedzin,

-współpraca z mediami lokalnymi,

-przygotowanie i aktualizacja wojewódzkich programów usuwania wyrobów zawierających azbest,

-przedkładanie Głównemu Koordynatorowi corocznej informacji o realizacji zadań na terenie województwa,

-opracowanie planu sytuacyjnego rozmieszczenia na terenie województwa wyrobów zawierających azbest na podstawie informacji przekazanych przez samorządy lokalne i przedsiębiorców.

POZIOM LOKALNY

zadania samorządu na szczeblu powiatu:

- przygotowanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest; także w ramach planów gospodarki odpadami,
- współpraca z gminami oraz Marszałkiem Województwa w zakresie opracowywania programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych,
- inspirowanie właściwej postawy obywateli w zakresie obowiązków związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z mediami w celu propagowania odpowiednich inicjatyw społecznych oraz zagrożeń powodowanych przez azbest,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację „Programu...”,
- współpraca z organizacjami kontrolnymi.

Zadania wójtów i burmistrzów:

- gromadzenie informacji o ilościach, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do Marszałka Województwa z wykorzystaniem www.bazaazbestowa.pl,
- nadzór nad prawidłowym realizowaniem zadań i sposobów postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- przygotowanie i aktualizacja programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest; także w ramach planów gospodarki odpadami,

- organizowanie szkoleń lokalnych bez korzystania z usług wyspecjalizowanej firmy,
- organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest przy wykorzystaniu pozyskanych na ten cel środków krajowych lub unijnych,
- współpraca z Marszałkiem Województwa w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest oraz opracowywania programów usuwania tych wyrobów,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi realizację „Programu...”,
- współpraca z organizacjami kontrolnymi.

4.Charakterystyka wyrobów zawierających azbest i oddziaływanie azbestu na zdrowie ludzi

4.1. Występowanie, zastosowanie i właściwości azbestu

Azbest występuje w przyrodzie w stanie naturalnym. W końcu XIX wieku rozpoczęto jego wydobywanie na skalę przemysłową w Kanadzie, Rosji i Afryce na obszarach Rodezji obecnie RPA. Surowcem powszechnie stosowanym stał się w XX wieku, ze względu na właściwości tego minerału. Włókna azbestu są mocne i trwałe. Produkty azbestowe są kwasoodporne, ogniotrwałe, odporne na korozję i posiadają dużą wytrzymałość mechaniczną. Dzięki tym cechom fizyczno-chemicznym znalazły zastosowanie w budownictwie , w przemyśle włókienniczym, maszynowym i innych.

Do niedawna azbest był stosowany w produkcji ponad 3000 wyrobów przemysłowych; 85% produkcji to wyroby budowlane – płyty dachowe i elewacyjne a także rury.

W zależności z jakim minerałem tworzy związek wyróżnia się kilka typów azbestu o różnej szkodliwości dla zdrowia. Najpowszechniejsze trzy minerały azbestowe to:

- azbest biały (chryzotyl) – włóknista odmiana serpentynu uwodnionego krzemianu magnezu najczęściej stosowany do produkcji wyrobów azbesto-cementowych oraz tkanych i przędz termoizolacyjnych
- azbest niebieski (krokidolid) – krzemian sodowo-żelazowy należący do grupy amfiboli najbardziej szkodliwy, rakotwórczy i mutagenny (wycofany w latach 80-tych)
- antofilid – krzemian magnezowy zawierający żelazo (rzadko stosowany)
- azbest brązowy (amozyt) – krzemian żelazowo-magnezowy należący do grupy amfiboli o szkodliwości pośredniej między krokidolitem a chryzotytem (stosowany jeszcze rzadziej)

4.2. Wykorzystanie wyrobów azbestowych w gospodarce

Do najważniejszych wyrobów azbestowych należą:

1) wyroby azbestowo-cementowe z azbestu białego (chryzotylowego)

- rury ciśnieniowe, płyty dekarские, okładzinowe, i elewacyjne - ich właściwości to lekkość, wytrzymałość mechaniczna odporność na gnicie i korozję, ogniotrwałość

2) wyroby uszczelniające

- płyty azbestowo kauczukowe – wyroby uszczelniające odporne na wysoką temperaturę, elastyczne i wytrzymałe na ściskanie
- szczeliwa plecione – szczeliwa do części pracujących w wysokich temperaturach oraz w środowiskach zawierających wodę, gazy obojętne i aktywne, kwasy, oleje i smary

3) wyroby ściernie – klocki hamulcowe, okładziny cierne stosowane w hamulcach

4) wyroby izolacyjne – włóknina, wata, przędza, sznury, tkaniny termoizolacyjne stosowane do izolacji urządzeń pracujących w wysokich temperaturach (silniki, wymienniki ciepła)

5) wyroby hydroizolacyjne – kity uszczelniające, asfalty drogowe, papa dachowa i lepiki asfaltowe

6) wyroby w przemyśle – farmaceutycznym i piwowarskim gdzie azbest jest wypełniaczem do lakierów i izolacji przewodów grzewczych

7) wyroby w przemyśle budowlanym

- eternit – płyty faliste azbesto-cementowe o zawartości od 10-13% azbestu do poryć dachowych
- płyty CARO – dachowe pokrycia lub elewacje, płyty prasowane – płaskie o zawartości azbestu ok 12%
- rury azbesto-cementowe wysokociśnieniowe (krokidolit) i kanalizacyjne stosowane także jako przewody wentylacyjne o zawartości azbestu ok 22%
- kształtki azbesto-cementowe do rur
- płyty azbesto-cementowe płaskie jako elementy wielkowymiarowe stosowane w budownictwie ogólnym jako przegrody w ścianach warstwowych

4.3. Klasyfikacja wyrobów azbestowych

Wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch klasach, przyjmując jako kryterium zawartość azbestu, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościową wyrobu.

Klasa I – obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg /m³ definiowane

jako „miękkie” zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCV oraz materiały i wykładziny ściernie. Ocena wielkości produkcji wymienionych wyrobów oraz ilości aktualnie użytkowanych jest niemożliwa do przeprowadzenia

Klasa II – obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³ definiowany jako „twarde”, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (np.: pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Natomiast niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (ciecie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Z zaliczanych do tej klasy wyrobów najbardziej w Polsce rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty azbestowo-cementowe „CARO” stosowane jako pokrycia dachowe, szczególnie na terenach wiejskich oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym na osiedlach miejskich. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe, z których należy wymienić przede wszystkim rury służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypy.

4.4.Oddziaływanie szkodliwe azbestu na zdrowie ludzi

Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien zawieszonych w powietrzu.

Jeżeli włókna nie są uwalniane do powietrza oraz nie występuje ich wdychanie wyroby z udziałem azbestu nie stanowią zagrożenia dla zdrowia. Azbest przeniesiony do organizmu drogą pokarmową nie jest szkodliwy dla zdrowia (aktualnie brak dowodów w tej materii). Stopień agresywności pyłu azbestowego zależy od cech włókien (średnica i długość). Włókna cienkie o średnicy poniżej 3 mikrometrów przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych podczas gdy grube o średnicy powyżej 5 mikrometrów zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Największym zagrożeniem są włókna respiralne, które są dłuższe od 5 mikrometrów i mają grubość mniejszą od 3 mikrometrów.

Źródłem emisji włókien azbestowych jest działalność antropogeniczna (ludzi) użytkujących i utrzymujących te wyroby głównie jako pokryciowe dachów budynków. Aktualnie po zaprzestaniu produkcji wyrobów zawierających azbest źródłami emisji są:

- użytkowanie wyrobów azbestowych które ulegają korozji w wyniku czynników klimatycznych uwalniając włókna oraz mechanicznych uszkodzeń płyt azbesto-cementowych bądź też ścieranie się tarcz sprzęgłowych i hamulcowych w pojazdach
- niewłaściwego składowania odpadów azbestowych które są źródłem pylenia (dzikie wysypiska i odkryte wyrobiska)
- niewłaściwe usuwanie z dachów i elewacji wyrobów azbestowych powodujących pylenie
- urządzenia grzewcze, wentylacyjne i klimatyzacyjne oraz izolacje w wyniku użytkowania są źródłem emisji występującej wewnątrz pomieszczeń

Narażenie na kontakt z azbestem (włóknami) zawieszonymi w powietrzu niesie za sobą ryzyko zdrowotne. Ze względu na swoją niezniszczalność oraz specyficzne właściwości azbest wprowadzony do środowiska otaczającego człowieka utrzymuje się w nim przez czas nieokreślony. Azbest może być przyczyną wielu chorób głównie w wyniku narażenia zawodowego głównie pylicy azbestozy zmian opłucnych, raka płuc oraz międzybłonniaków opłucnej i otrzewnej (nowotworów złośliwych).

Z azbestem może być również związane występowanie innych nowotworów: krtani, żołądka, jelit, trzustki, jajników oraz chłoniaków. Zwiększenie ryzyka w tych grupach nowotworów należy postrzegać jedynie jako prawdopodobne.

Miedzy pierwszym pojawieniem się patologii występują długie okresy. Aktualnie wykrywane skutki odnoszą się do warunków jakie miały miejsce 20-40 lat temu. Na terenie województwa lubelskiego funkcjonowały zakłady wyrobów azbestowych (Lubelski zakład Eternitu w Lublinie, Zakład Produkcji Płytek Cementowo-azbestowych w Końskowoli oraz Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej w Parczewie). Liczba osób narażonych na działanie azbestu w/g danych archiwalnych dla w/w zakładów wynosi ok. 1400 osób (w Lublinie 1300 osób ponad 40 osób w Końskowoli i kilkanaście w Parczewie).

W latach 1999-2003 w województwie lubelskim stwierdzono 65 przypadków chorób zawodowych o czynniku azbestowym.

Stężenie włókien azbestu w powietrzu na terenie województwa lubelskiego ustalono na podstawie badań IPM w Łodzi w 2004 roku i przedstawiono na mapie nr 3 „ Programu usuwania wyrobów azbestowych”. Wyniki te ze względu na strategię

pomiarów mogą być porównane tylko z uśrednioną wartością odniesienia dla okresu jednej godziny dla azbestu wynoszącą 2350 włókien/m³ (patrz rozporządzenie wym. w rozdziale 2.2.pkt 5)

- określona w pomiarach wartość stężenia włókien azbestu w powietrzu w województwie lubelskim wynosiła 8450 wł/m³ a więc przekraczała uśrednioną wartość odniesienia

Stężenie włókien azbestu dla rejonu Ulhówek z mapki nr 3 wymienionej w programie dla powiatu tomaszowskiego zawiera się w przedziale poniżej 500 wł/m³

4.5. Bezpieczne postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Metody bezpiecznego postępowania z azbestem i materiałami zawierającymi azbest począwszy od eksploatacji tych wyrobów przez usuwanie, transport i składowanie określone są przez obowiązujące w Polsce przepisy prawne (patrz rozdział 2).

4.5.1. Użytkowanie wyrobów zawierających azbest

Bezpieczne użytkowanie płyt azbestowo-cementowych uwarunkowane jest czynnikiem czasu ich użytkowania oraz prowadzenia ich konserwacji.

Czasu użytkowania wyrobów azbestowych wszyscy producenci określali na 30 lat. Prawidłowo położone i zamontowane płyty pomalowane farbą akrylową oraz konserwowane co 5 do 7 lat praktycznie mogą być użytkowane ponad 30 lat. Dla płyt niemalowanych największa korozja i uwalnianie włókien azbestu ma miejsce w okresie 25 do 35 lat użytkowania średnio 30 lat.

Stopień korozji zależny jest zarówno od czasu użytkowania jak i czynników atmosferycznych charakterystycznych dla badanego obszaru. Płyty pomalowane i konserwowane wykazują odporność na korozję. Z tych też względów kolejność usuwania wyrobów zawierających azbest powinna być określona w programie gminnym.

Wyroby azbestowe powinny być zabezpieczone dwoma metodami:

- obudowane
- pokryte powłoką (kapsulacja)

Pierwsza metoda polega na odizolowaniu wyrobów zawierających azbest od otoczenia poprzez obudowanie ich pyłoszczelną przegrodą wykonaną z płyt gipsowych lub sklejki. Druga metoda to kapsulacja polegająca na pokryciu powierzchni wyrobów substancjami impregnującymi uniemożliwiającymi kruszenie się azbestu lub błonotwórczymi które tworzą na powierzchni warstwę zapobiegającą lub utrudniającą odłamywanie się

zewnątrznych cząstek płyty.

Czynniki które negatywnie wpływają na stan techniczny płyt azbestowych stanowiących pokrycia dachowe i elewacji które należy usuwać to:

- nieprawidłowy montaż powodujący pękanie oraz odkształcanie płyt
- nieprzestrzeganie terminów konserwacji a nawet ich całkowity brak

4.5.2. Usuwanie wyrobów zawierających azbest

Proces usuwania wyrobów zawierających azbest stwarza największe zagrożenie emisji szkodliwych dla ludzi włókien.

Prowadzone prace związane z usuwaniem azbestu muszą być prowadzone w sposób eliminujący lub minimalizujący uwalnianie włókien do powietrza celem nie przekroczenia dopuszczalnych wartości stężeń włókien w powietrzu. Wymagania w tym zakresie przedstawiono w rozdziale 2 – podstawowe regulacje prawne wym. w pkt. 5 i 9.

Usuwanie wyrobów zawierających azbest mogą prowadzić wykonawcy posiadający stosowne zezwolenia, odpowiednie wyposażenie techniczne i przeszkolonych pracowników wyposażonych w sprzęt zabezpieczający układ oddechowy i odpowiednią odzież ochronną. Sposoby i procedury w tym zakresie zawiera rozdział nr 4.

4.5.3. Unieszkodliwianie odpadów zawierających azbest

Jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie przy czym odpady te mogą być deponowane na składowisku odpadów niebezpiecznych przeznaczonych tylko do składowania odpadów azbestowych, na wydzielonych częściach składowisk odpadów niebezpiecznych oraz na wydzielonych częściach składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne pod warunkiem spełnienia wymaganych warunków technicznych dotyczących bezpiecznego ich składowania. Odpady azbestowe o kodach 170601 i 170605 pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych i infrastruktury drogowej mogą być składowane na składowiskach zlokalizowanych w specjalnych zagłębieniach terenu z zabezpieczonymi ścianami bocznymi.

Każdą kolejną warstwę odpadów azbestowych w celu zabezpieczenia przed emisją pyłów przykrywa się folią lub warstwą gruntu. Po zakończeniu eksploatacji składowiska (na poziomie 2 m poniżej terenu) należy wypełnić ziemią do poziomu terenu.

Istniejące składowisko odpadów komunalnych dla gminy Ulhówek w m. Ulików nie posiada takiego zezwolenia.

Gmina Ulhówek posiada gminne składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne w m. Ulików. Składowisko posiada obszar całkowity 2,17 ha w tym sektor zrehabilitowany (SR) o powierzchni 0,64 ha oraz sektor aktualnie eksploatowany o powierzchni 0,45 ha (SE1) jak też sektor gospodarczy o powierzchni 1,08ha (SE2) który stanowi zaplecze i wyposażenie składowiska (drogi dojazdowe, budynek socjalny, magazyny oraz instalacje zbierające odcieki drenażowe itp) Składowisko posiada wydzieloną część do magazynowania odpadów niebezpiecznych w tym azbestu ze strumienia odpadów komunalnych. Maksymalne nagromadzenie azbestu może wynosić około 4 Mg. Jest to magazynowanie konieczne, przejściowe, którego założeniem jest wytransportowanie tych odpadów do wydzielonego sektora ZZO Rogóźno lub innego składowiska mogącego składować azbest.

Wykaz przedsiębiorców posiadających pozwolenie na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów zawierających azbest na terenie powiatu tomaszowskiego na dzień 31.12.2009r.

L.p.	Nazwa zakładu	Data wydania	Znak decyzji	Termin obowiązywania decyzji
1.	Centrum Gospodarowania Odpadami Azbestu i Recyklingu „CARO” ul.Bohaterów Monte Cassino 4/12 22-400 Zamość	11.03.2003r.	RLO-6723/1/2003	31.12.2013r.
2.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „GRAMA” Piotr Grabowski Os. gen. Maczka 17/5 37-100 Łańcut	30.07.2003r.	RLO-7623/9/2003	31.07.2013r.
3.	ALGADER HOFFMAN Sp. z o.o. ul. Wólczyńska 133 01-919 Warszawa	20.10.2003r.	RLO-7623/19/2003	30.10.2013r.
4.	„KAN-POL” P.P.H.U. Iwona Łowicz ul. Storczyka 30 20-143 Lublin	20.10.2003r.	RLO-762/21/2003	30.10.2013r.
5.	Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych „THERMOEXPERT” ul. Żurawia 24/7 00-515 Warszawa	08.12.2003r.	RLO-7623/28/2003	30.11.2013r.

6.	LUB-EKO-PLUS Wiesław Łukasik ul. Łęczyńska 59/62 20-313 Lublin	17.02.2006r.	RLO- 7623/10/04/06	10.06.2014r.
7.	Przedsiębiorstwo Budowlane Lądowo MJ Sp. z o.o. ul. Graniczna 6 Reguły 05-816 Michałowice	09.06.2004r.	RLO- 7623/11/2004	31.12.2010r.
8.	BUDZAM Sp. z o.o. ul. Kresowa 4 22-400 Zamość	27.01.2005r.	RLO- 7623/41/04/05	31.12.2014r.
9.	ALBEKO Singer Sp. J. Skwilno 87-510 Kotowy	05.10.2005r.	RLO- 7623/30/2005	01.01.2015r.
10.	Przedsiębiorstwo Handlowo-Uslugowe „JUKO” Szczukocki Jerzy ul. 1-go Maja 25 97-300 Piotrków Trybunalski	17.10.2005r.	RLO- 7623/32/2005	30.09.2015r.
11.	Przedsiębiorstwo Usługowo- Produkcyjne „WAKO” ul. Słowackiego 16 82-500 Kwidzyń	17.10.2005r.	RLO- 7623/33/2005	30.09.2015r.
12.	„AGRO-BUD” Sp. z o.o. Bogdan Kozyra ul. Długa 28 22-672 Susiec	25.10.2005r.	RLO- 7623/37/2005	31.10.2015r.
13.	P.P.H.U. „GAJAWI” Gabriel Rogut ul. Odyńca 24 93-150 Łódź	25.11.2005r.	RLO- 7623/40/2005	30.11.2015r.
14.	Firma Remontowo-Budowlana „UTIL” Stanisław Zasłona Ryczówek ul. Dolna 8 32-100 Krucze	12.12.2005r.	RLO- 7623/41/2005	30.12.2015r.
15.	Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „DOM-BUD” S.C. W. Czajka, Z. Jarzębowski, R. Niedźwiadek ul. Krochmalna 4 20-041 Lublin	17.02.2006r.	RLO- 7623/51/2005	31.01.2016r.
16.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowe „INSBUD” Sp. z o.o. Żdanów 39 22-400 Zamość	27.02.2006r.	RLO- 7623/1/2006	27.02.2016r.

17.	INSTALBUD E. Gałek i Partnerzy Sp. J. ul. Żwirki i Wigury 11 22-680 Lubycza Królewska	27.02.2006r.	RLO- 7623/5/2006	19.05.2016r.
18.	HYDROGEOTECHNIKA Sp. z o.o. ul. Sciegiennego 262 A 25-116 Kielce	16.05.2006r.	RLO- 7623/5/2006	19.05.2016r.
19.	RAMID – Mirosław Dec ul. Kowalskiego 03-288 Warszawa	25.05.2006r.	RLO- 7623/10/2006	25.05.2016r.
20.	P.P.U. „TEMIPOL” Sp. z o.o. ul. Konduktorska 42 40-155 Katowice	18.08.2006r.	RLO- 7623/14/2006	18.08.2016r.
21.	Przedsiębiorstwo Projektowo- Wdrożeniowe „AWAT” Sp. z o.o. ul. Kaliskiego 9 31-476 Warszawa	18.08.2006r.	RLO- 7623/16/2006	18.08.2016r.
22.	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „AGTEL” Sp. z o.o. ul. Zagłoby 5 22-400 Zamość	18.08.2006r.	RLO- 7623/17/2006	12.08.2016r.
23.	„AUTO-ZŁOM” Bogusław Paź Przewłoka 46 39-400 Chodków	04.12.2006r.	RLO- 7623/37/2006	31.12.2016r.
24.	POLONICA Sp. z o.o. ul. 1 Maja 191 25-655 Kielce	28.02.2007r.	RLO- 7623/42/06/07	28.02.2017r.
25.	P.P.H.U. „EKO-MIX” ul. Grabiszyńska 163 50-950 Wrocław	19.02.2007r.	RLO- 7623/43/2006	19.02.2017r.
26.	Transport-Metalurgia Sp. z o.o. ul. Reymonta 62 97-500 Radomsko	23.09.2005r.	RLO- 7623/29/2005	30.09.2015r.
27.	„ABBA-EKOMED” Sp. z o.o. P.P.H.U. ul. Moniuszki 11/13 87-100 Toruń	05.10.2005r.	RLO- 7623/26/2005	31.12.2015r.
28.	Przedsiębiorstwo Usług Wodno- Budowlanych „WOD-BUD” Sp. z o.o. ul. Piłsudskiego 14 23-200 Kraśnik	05.08.2005r.	RLO- 7623/23/2005	30.08.2015r.

29.	Zakład Remontowo-Budowlany „AMBROŻY” S.J. W. Śliwińska i K. Ambroży ul. Meissnera 1/3 lok.222 03-982 Warszawa	17.06.2005r.	RLO- 7623/18/2005	31.05.2015r.
30.	GREINBUD Usługi Remontowo- Budowlane Łukasz Bielecki Hrebenne 124 22-525 Strzyżów (uzyskał zezwolenie na demontaż odpadów azbestowych na terenie Gminy Telatyn)	17.01.2008r.	RLO- 7623/27/07/08	17.01.2018r.
31.	GRESBUD Grzegorz Kasianiuk ul. Związkowa 10 20-148 Lublin	02.02.2007r.	RLO- 7623/1/2007	02.02.2017r.
32.	Hydrogeotechnika Sp. z o.o. ul. Ściegiennego 262 25-100 Kielce	27.05.2008r.	RLO- 7623/5/2008	27.05.2018r.
33.	AM Trans Progres Sp. z o.o. ul. Sarmacka 7 61-616 Poznań	27.05.2008r.	RLO- 7623/5/2008	27.05.2018r.
34.	EKO-Partner Sp. z o.o. ul. Stokowa 78 22-300 Krasnystaw	06.07.2009r.	RLO- 7623/18/2009	06.07.2019r.
35.	„WIBROPRESS” Janusz Jarski Kalinowice 113A 22-400 Zamość	23.04.2009r.	RLO- 7623/8/2009	23.04.2019r.

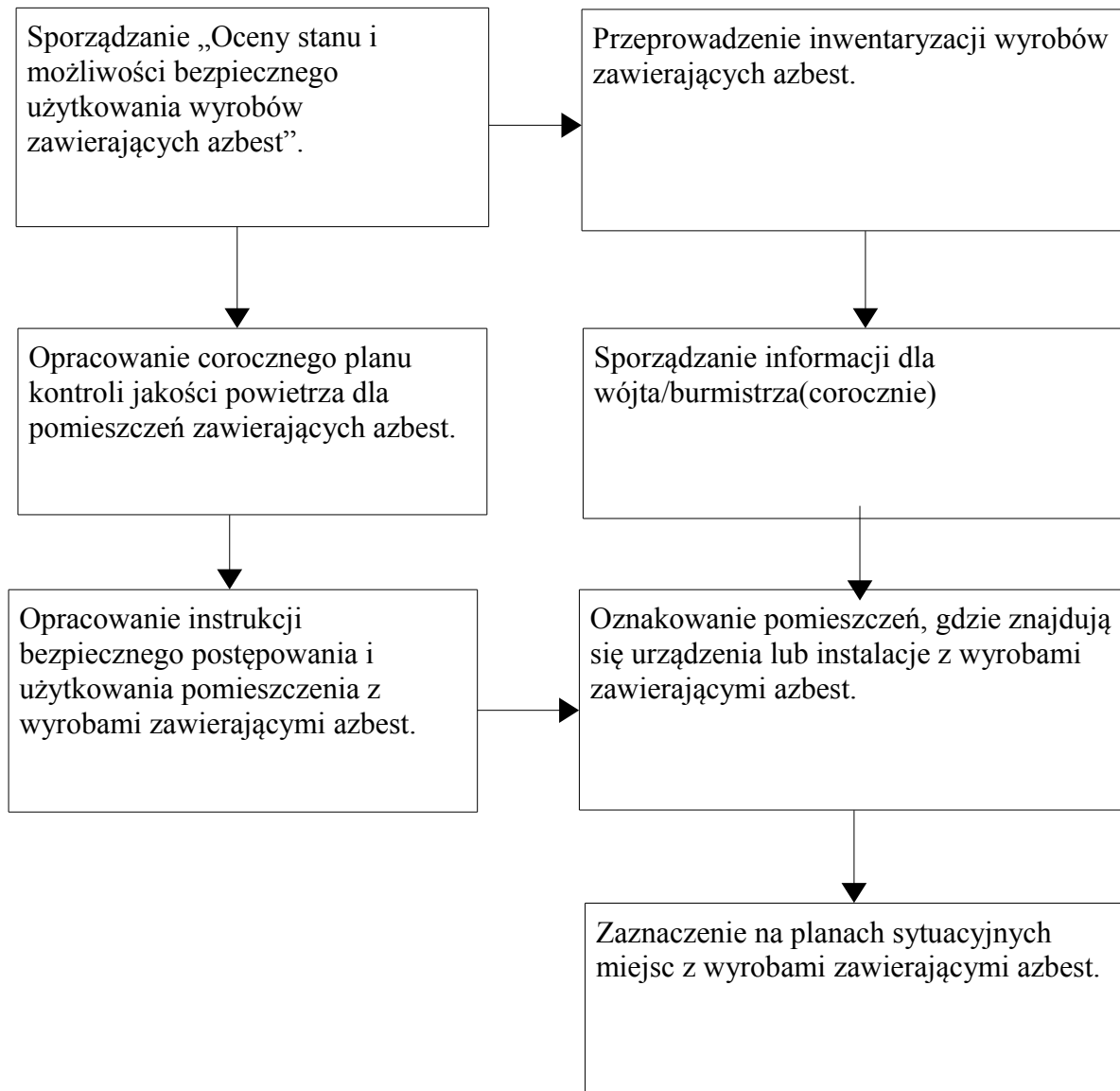
5. Procedury dotyczące postępowania z wyrobami odpadami zawierającymi azbest

Procedury dotyczą wymagań określonych w rozporządzeniach:

- Ministra Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2.04.2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 7 po. 649) patrz rozdział 2 pkt. 9
- Ministra Gospodarki Pracy i polityki Społecznej z dnia 23.10. 2003 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, po. 1876) - patrz rozdział 2 pkt. 8

5.1.Procedury obowiązujące właścicieli i zarządzających obiektami instalacjami i urządzeniami zawierającymi azbest lub wyroby zawierające azbest

5.1.1. Procedura nr 1 – dotycząca obowiązków w czasie użytkowania obiektów, instalacji i urządzeń



Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania właścicieli, użytkowników wieczystych i zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów gdzie znajduje się obecnie lub był w przeszłości azbest lub wyroby zawierające azbest. Procedura dotyczy bezpiecznego ich użytkowania.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje cały okres, w którym budynek, budowla, instalacja lub urządzenie przemysłowe oraz teren, niezależnie od ich wielkości lub stanu charakteryzuje się tym, że znajdują się tam wyroby zawierające azbest.

Opis szczegółowy

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca zobowiązany jest do przeprowadzenia inwentaryzacji (spisu z natury) wyrobów zawierających azbest. Wyniki inwentaryzacji powinny służyć do sporządzania informacji dla:

- wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, w przypadku osób fizycznych niebędącymi przedsiębiorcami,
- marszałka województwa w przypadku przedsiębiorców

Informacje przedkłada się corocznie, celem wykazania ewentualnych zmian w ilości posiadanych wyrobów zawierających azbest – co pozwoli na ocenę zagrożenia dla ludzi i środowiska w danym rejonie. Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie występują wyroby zawierające azbest, ma ponadto obowiązki:

- oznakowanie wyrobów, odpadów i opakowań zawierających azbest (lub wyroby zawierające azbest) oraz miejsc, w których się znajdują – znakiem ostrzegawczym dla azbestu
- zaznaczenia na planie sytuacyjnym terenu miejsc z wyrobami zawierającymi azbest
- opracowania i wywieszenia na widocznym miejscu instrukcji bezpiecznego postępowania i użytkowania pomieszczenia z wyrobami zawierającymi azbest

Ponadto, jeżeli w budynku, budowli, instalacji lub urządzeniu oraz na terenie znajdują się wyroby zawierające azbest o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ (tzw: miękkie), lub jeżeli wyroby zawierają azbest krokidolit, a także jeżeli te wyroby znajdują się w zamkniętych pomieszczeniach lub istnieje uzasadniona obawa dużej emisji azbestu do środowiska – właściciel lub zarządca powinien opracować „ plan kontroli powietrza” (monitoring), a jego wyniki uwzględniać przy dalszej eksploatacji lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Dotyczy to również pomieszczeń, w których był wykorzystywany azbest.

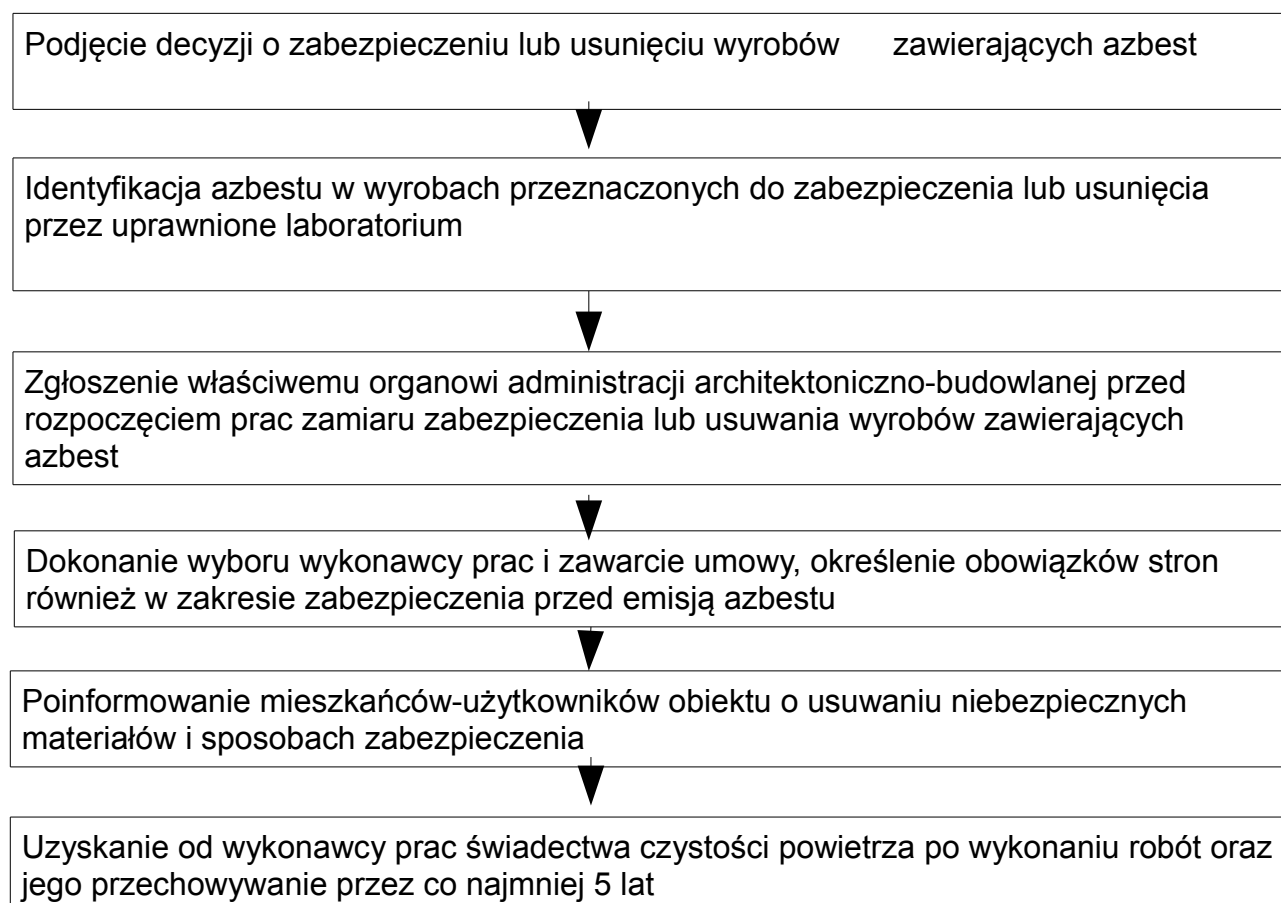
Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia technicznego oraz terenu, gdzie znajdują się wyroby zawierające azbest, ma obowiązek sporządzenia w 2 egzemplarzach „ Oceny stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest”. Ci którzy spełnili ten obowiązek wcześniej – sporządzają

następnie „Oceny...” w terminach wynikających z warunków poprzedniej „Oceny...” tzn:

- po 5 – ciu latach, jeżeli wyroby zawierające azbest są w dobrym stanie technicznym i nieuszkodzone
- po roku, jeżeli przy poprzedniej „Ocenie...” ujawnione zostały drobne (do 3% powierzchni wyrobów) uszkodzenia

Wyroby, które posiadały lub posiadają duże i widoczne uszkodzenia (które mogą powodować emisje azbestu do otoczenia) powinny zostać bezzwłocznie usunięte. Jeden egzemplarz „Oceny...” właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca zobowiązany jest złożyć właściwemu terenowo powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego – w terminie do 30- dni od daty jej sporządzenia. Drugi egzemplarz zachowuje przy dokumentacji budynku, budowli, instalacji lub urządzenia przemysłowego oraz terenu – do czasu sporządzenia następnej „Oceny...”

5.1.2. Procedura nr 2 – dotycząca obowiązków przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest



Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i postępowania właścicieli, użytkowników wieczystych, zarządców budynków, budowli, instalacji lub urządzeń oraz terenów z wyrobami zawierającymi azbest – przed i w czasie wykonywania prac usuwania lub zabezpieczania takich wyrobów.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje okres od podjęcia decyzji o zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, do zakończenia tych robót i uzyskania stosownego oświadczenia wykonawcy prac.

Opis szczegółowy

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, gdzie znajduje się azbest lub wyroby zawierające azbest powinien dokonać identyfikacji rodzaju i ilości azbestu w wyrobach, przez uprawnione do takich prac laboratorium. Identyfikacja azbestu powinna nastąpić w okresie użytkowania wyrobów jeszcze przed rozpoczęciem wykonywania prac zabezpieczenia lub usuwania takich wyrobów o ile informacja ta nie jest podana w innych dokumentach budowy przedmiotowego obiektu.

Identyfikacja azbestu jest obowiązkiem właściciela, użytkownika wieczystego lub zarządcy w zakresie ich odpowiedzialności prawnej dotyczącej ochrony osób trzecich od szkód mogących wynikać z nieodpowiedniej eksploatacji przedmiotu stanowiącego własność.

Wyniki identyfikacji azbestu powinny być uwzględnione przy:

- sporządzaniu „Oceny...”
- sporządzaniu informacji dla marszałka lub dla wójta, burmistrza , prezydenta miasta
- zawieraniu umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest z wykonawcą tych prac – wytwarzającym odpady niebezpieczne

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca może zlecić innym – odpowiednio przygotowanym osobom lub podmiotom prawnym – prowadzenie czynności wykonania identyfikacji azbestu w wyrobach. W każdym przypadku powinno to mieć miejsce przed rozpoczęciem prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z wyrobami zawierającymi azbest, ma obowiązek zgłoszenia robót budowlanych na 30 dni przed rozpoczęciem prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Organ ten z ustawy prawo budowlane może

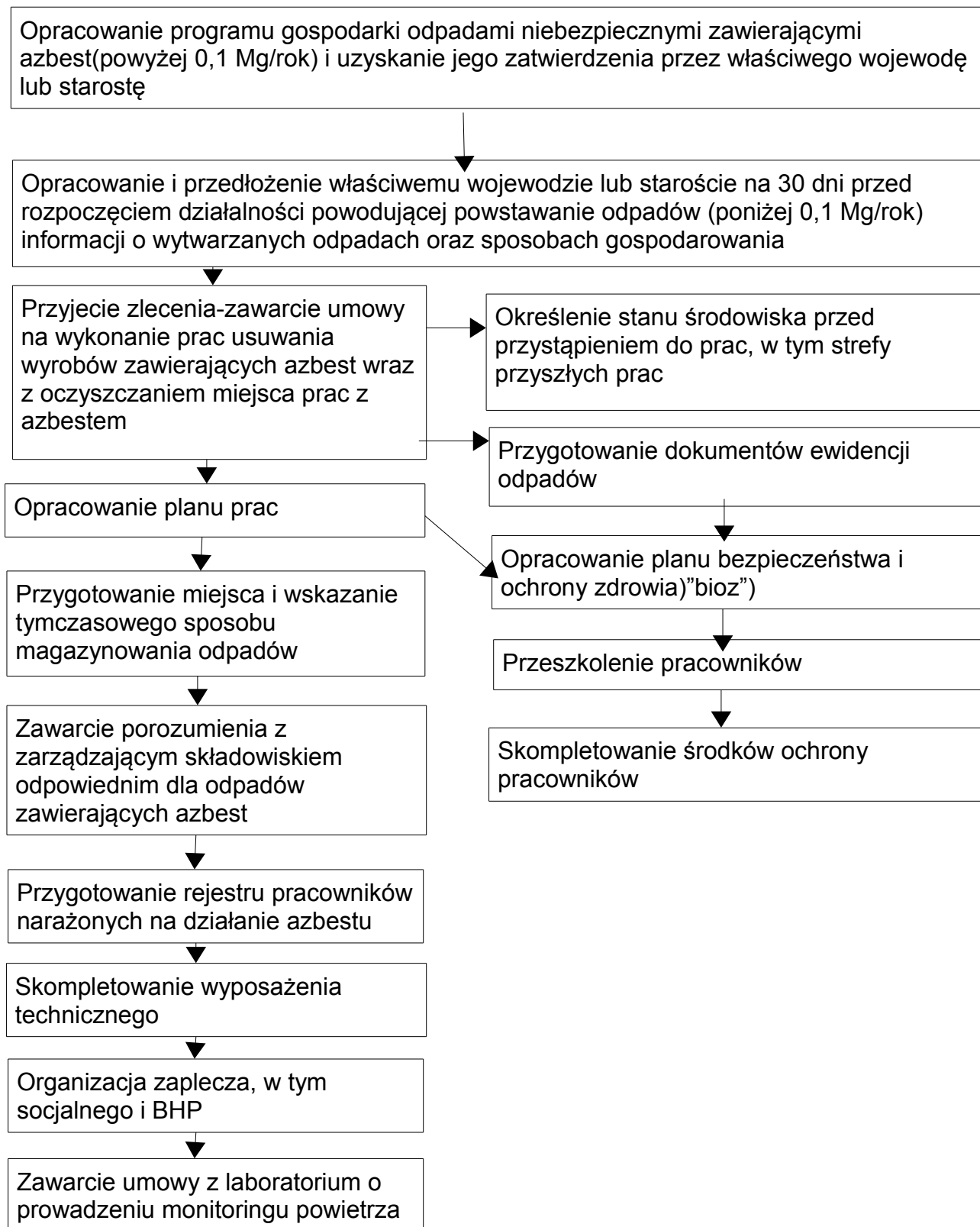
nałożyć obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie tych robót. Zatajenie informacji o występowaniu azbestu w wyrobach, które będą przedmiotem prac remontowo-budowlanych skutkuje na podstawie ustawy prawo ochrony środowiska odpowiedzialnością prawną. Po dopełnieniu obowiązków formalnoprawnych właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca dokonuje wyboru wykonawcy prac – wytwórcy odpadów niebezpiecznych. Zawiera umowę na wykonywanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest oraz oczyszczenia budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu z azbestu. W umowie powinny być jasno sprecyzowane obowiązki stron, również w zakresie zabezpieczenia przed emisją azbestu w czasie wykonywania prac.

Niezależnie od obowiązków wykonawcy prac, właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca powinien poinformować mieszkańców lub użytkowników budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu, o usuwaniu niebezpiecznych materiałów zawierających substancje stwarzające szczególne zagrożenie dla ludzi oraz o sposobach zabezpieczenia przed tą szkodliwością.

Na końcu właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządca powinien uzyskać od wykonawcy prac pisemne oświadczenie o prawidłowości wykonania robót i oczyszczania z azbestu a następnie przechowywać je przez okres co najmniej 5 lat wraz z inną dokumentacją budynku, budowli, instalacji lub urządzenia oraz terenu.

5.2. Procedury obowiązujące wykonawców prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwórców odpadów niebezpiecznych

5.2.1. Procedura nr 3 – dotycząca postępowania przy pracach przygotowawczych do usunięcia wyrobów zawierających azbest



Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zasad postępowania podczas prac przygotowawczych do zabezpieczania lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje całokształt prac oraz postępowania dotyczącego przygotowania do zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

W rozumieniu ustawy o odpadach „ wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba że umowa o świadczeniu usługi stanowi inaczej”. A więc wykonawca prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest jest wytwórcą odpadów z mocy ustawy. Z powyższej definicji wynika, że wytwórcą odpadów może być np.: właściciel, użytkownik wieczysty lub zarządzający, we własnym zakresie wykonuje prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest lub gdy w umowie z wykonawcą zastrzeże że on będzie wytwórcą odpadów a nie wykonawca usługi. W takim przypadku na nim też spoczywać będą wszystkie obowiązki wynikające z przepisów i procedur postępowania z odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest. Wytwórcę odpadów obowiązuje postępowanie określone przepisami ustawy o odpadach. Podstawową czynnością dla przedsiębiorcy, który zamierza podjąć działalność w zakresie wytwarzania odpadów niebezpiecznych zawierających azbest, w ilości powyżej 100 kg rocznie jest opracowanie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest oraz uzyskanie jego zatwierdzenia przez właściwego ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych starostę lub wojewodę.

Wojewoda zatwierdza programy gospodarki odpadami niebezpiecznymi dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagających raportu o oddziaływaniu na środowisko, a starosta dla pozostałych przedsięwzięć. Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi dołączony do wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej program powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych, przewidzianych do wytworzenia a w przypadku gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania składu chemicznego i właściwości odpadów

- określenie ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytworzenia w ciągu roku
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko
- szczegółowy opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych
- wskazanie miejsca, sposobu i rodzaju magazynowania odpadów

Wytwórca odpadów (wytwarzający rocznie do 0,1 Mg odpadów niebezpiecznych) na 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów opracowuje i składa właściwemu wojewodzie lub staroście informacje w czterech egzemplarzach o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania. Informacja powinna zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania a w przypadku gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń jakie te odpady mogą powodować właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów
- określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku
- informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczenia ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko
- szczegółowy opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić jeżeli organ właściwy do przyjęcia informacji w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji nie wniesie sprzeciwu w drodze decyzji.

Wytwórca odpadów może zlecić wykonanie obowiązku gospodarowania odpadami innemu posiadaczowi odpadów. Posiadacz odpadów może je przekazywać wyłącznie podmiotom, które uzyskały zezwolenie właściwego organu na prowadzenie działalności w zakresie gospodarki odpadami, chyba że działalności taka nie wymaga zezwolenia.

Po dopełnieniu obowiązków wynikających z ogólnych zasad postępowania wykonawca prac uprawniony jest do przyjęcia zlecenia i zawarcia umowy na wykonanie prac zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest wraz z oczyszczaniem miejsca prac z azbestu. Dla prawidłowego zawarcia umowy koniecznym jest określenie stanu środowiska przed przystąpieniem do prac w tym strefy przyszłych prac. Pozwoli to

na określenie stopnia narażenia na azbest w miejscu pracy oraz prawidłowe przygotowanie planu prac.

Plan pracy powinien być sporządzony zgodnie ze stosownymi przepisami i zawierać m. in.:

- określenia miejsca wykonywania prac oraz charakteru prac i przewidywanego czasu ich trwania
- określenie rodzaju azbestu w wyrobach przeznaczonych do usunięcia
- aktualną „Ocenę stanu...”
- przewidywaną ilość wytwarzanych odpadów do usunięcia
- ustalenie odpowiednich sposobów usuwania wyrobów zawierających azbest
- określenie rodzajów i metod pracy, z uwzględnieniem technicznych środków
- określenie sposobów eliminowania lub ograniczenia uwalniania się pyłu azbestowego do powietrza
- ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza
- zapewnienie pracownikom niezbędnej ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracy
- charakterystykę środków ochronnych użytych do ochrony pracowników i innych osób znajdujących się w miejscu pracy

Następnie powinien być opracowany plan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zwany „planem bioz” obejmujący m.in.:

- informacje dotyczące przewidywanych zagrożeń, występujących podczas realizacji robót budowlanych, określające skalę i rodzaje zagrożeń oraz miejsce i czas ich wystąpienia
- informacje o wydzieleniu i oznakowaniu miejsc prowadzenia robót budowlanych, stosownie do rodzaju zagrożenia
- informację o sposobie prowadzenia instruktażu pracowników przed przystąpieniem do realizacji robót szczególnie niebezpiecznych w tym:
 - określenie zasad postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia
 - konieczność stosowania przez pracowników środków ochrony indywidualnej, zabezpieczających przed skutkami zagrożeń
 - zasady bezpośredniego nadzoru nad pracami szczególnie niebezpiecznymi, przed wyznaczone w tym celu osoby
- określenie sposobu przechowywania i przemieszczania materiałów, wyrobów, substancji oraz preparatów niebezpiecznych na terenie budowy

wskazanie środków technicznych i organizacyjnych zapobiegających niebezpieczeństwom

wynikającym z wykonywania robót budowlanych w strefach szczególnego zagrożenia zdrowia lub w ich sąsiedztwie

Pracodawca jest obowiązany zapoznać pracowników lub ich przedstawicieli z planem prac szczególnie w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. Wykonawca prac jest obowiązany przeszkolić wszystkie osoby pozostające w kontakcie z azbestem, pracowników bezpośrednio zatrudnionych, kierujących i nadzorujących prace w zakresie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy postępowaniu z wyrobami zawierającymi azbest i ich odpadami. Szkolenie powinno być prowadzone zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej oraz przez upoważnioną instytucję i potwierdzone odpowiednim świadectwem lub zaświadczeniem. Pracodawca jest obowiązany do zapewnienia pracownikom odpowiednich ubrań roboczych w takiej ilości aby zabezpieczyć pracowników przez cały czas trwania robót i oczyszczania terenu po tych robotach. Pracodawca będący wytwórcą odpadów niebezpiecznych zawierających azbest obowiązany jest do przygotowania prowadzenia i przechowywania rejestru pracowników narażonych na działanie azbestu. Ważną sprawą jest przygotowanie miejsca i sposobu tymczasowego magazynowania odpadów azbestowych na placu budowy, po demontażu a jeszcze przed transportem na składowisko. Miejsce takie powinno być wydzielone i zabezpieczone przed dostępem osób niepowołanych oraz oznakowane znakami ostrzegawczymi o treści: „ Uwaga! Zagrożenie azbestem”, „Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

Na potrzeby ewidencji odpadów niebezpiecznych wytwórca odpadów przygotowuje dokumenty którymi są:

- karta ewidencji odpadu
- karta przekazania odpadu

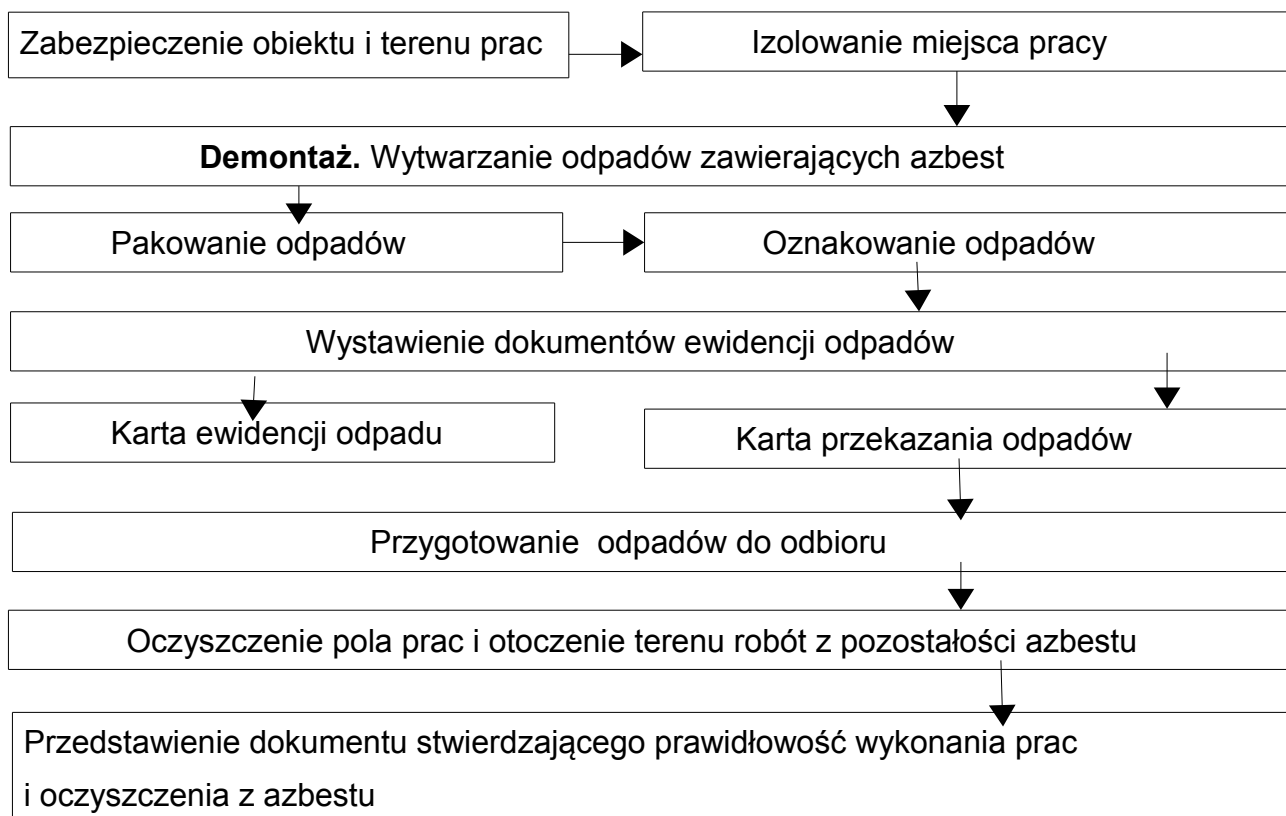
Celem zapewnienia składowania odpadów niebezpiecznych powstałych po usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwórca odpadów powinien przed przeprowadzeniem robót, zawrzeć umowę z zarządzającym składowiskiem, odpowiednim dla odpadów niebezpiecznych zawierających azbest (składowanie oddzielne lub przygotowana kwatery na innym składowisku). Ważne znaczenie dla prawidłowego przygotowania robót ma skompletowanie wyposażenia technicznego w tym narzędzi ręcznych i wolnoobrotowych, narzędzi mechanicznych, urządzeń wentylacyjnych oraz podstawowego sprzętu przeciwpożarowego. Na tym etapie należy też zabezpieczyć techniczne środki zapobiegające emisji azbestu w miejscu pracy oraz środowisku, w zależności od określenia stanu środowiska, przed przystąpieniem do wykonywania prac. Jeżeli usuwane

są wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ lub inne mocno uszkodzone, a także zawierające krokidolit oraz wyroby znajdujące się w pomieszczeniach zamkniętych to niezbędne jest zawarcie umowy z laboratorium upoważnionym do prowadzenia monitoringu powietrza. Duże znaczenie ma również przygotowanie i organizacja zaplecza budowy w tym części socjalnej obejmującej:

- urządzenia sanitarno-higieniczne z możliwością umycia się i natrysku po pracy po kontakcie z azbestem
- pomieszczenia na szatnie – czyste i brudne
- pomieszczenia do spożywania posiłków oraz regeneracji

W planie prac w zależności od wielkości lub specyfiki budynku, budowli, instalacji lub urządzenia a również terenu gdzie prowadzone będą prace zabezpieczenia lub usuwania wyrobów zawierających azbest także występującego stopnia narażenia na azbest mogą zostać określone również inne niezbędne wymagania.

5.2.2. Procedura nr 4 – dotycząca prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest – wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczaniem obiektu(terenu) instalacji



Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania wykonawców (wytwórców odpadów) prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania od rozpoczęcia do zakończenia prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest, wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych wraz z oczyszczaniem budynku, budowli, instalacji lub urządzenia i terenu z pozostałości azbestu.

Opis szczegółowy

Na początku należy wykonać odpowiednie zabezpieczenie obiektu, będącego przedmiotem prac i miejsc ich wykonywania, a także terenu wokół – przed emisją pyłu azbestu, która może mieć miejsce w wyniku prowadzenia prac. Teren należy ogrodzić, zachowując bezpieczną odległość od traktów komunikacyjnych dla pieszych nie mniej niż 2 m przy zastosowaniu osłon. Teren prac należy ogrodzić poprzez oznakowanie taśmami ostrzegawczymi w kolorze biało-czerwonym i umieszczenie tablic ostrzegawczych z napisami „ Uwaga! Zagrożenie azbestem. „ Osobom nieupoważnionym wstęp wzbroniony” lub „ Zagrożenie azbestem krokidolitem”. Przy pracach elewacyjnych powinny być stosowane odpowiednie kurtyny zasłaniające fasadę obiektu, aż do gruntu a teren wokół objęty kurtyną powinien być wyłożony grubą folią dla łatwego oczyszczania po każdej zmianie roboczej. Ogólne zasady postępowania przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest określają następujące wymagania:

- nawilżanie wodą wyrobów zawierających azbest przed ich usuwaniem i utrzymywanie w stanie wilgotnym przez cały czas pracy
- demontaż całych wyrobów (płyt, rur, kształtek, itp.) bez jakiegokolwiek uszkodzenia tam gdzie jest to technicznie możliwe
- odspajanie wyrobów trwale związanych z podłożem przy stosowaniu wyłącznie narzędzi ręcznych lub wolnoobrotowych narzędzi mechanicznych, wyposażonych w miejscowe instalacje odciągające zapyłone powietrze
- prowadzenie kontrolnego monitoringu powietrza, w przypadku występowania stężeń pyłu azbestu, przekraczającego dopuszczalne wartości dla miejsca pracy
- po każdej zmianie roboczej usunięte odpady zawierające azbest powinny zostać szczelnie opakowane i składowane na miejscu ich tymczasowego magazynowania
- codzienne staranne oczyszczanie strefy prac i terenu wokół dróg wewnętrznych

oraz maszyn i urządzeń z wykorzystaniem podciśnieniowego sprzętu odkurzającego, zaopatrzonego w filtry o dużej skuteczności odpylania (99,9%) lub na mokro. Niedopuszczalne jest ręczne zmiatanie na sucho, jak również czyszczenie pomieszczeń i narzędzi pracy przy użyciu sprężonego powietrza.

W przypadku prowadzenia prac z wyrobami azbestowo-cementowymi, których gęstość objętościowa wynosi mniej niż 1000 kg/m³(tzw miękkie), a także z innymi wyrobami, których powierzchnia jest w widoczny sposób uszkodzona lub zniszczona lub jeżeli prace prowadzone są na obiektach z wyrobami zawierającymi azbest krokidolit, lub też w pomieszczeniach zamkniętych, to powinny być zastosowane szczególne zabezpieczenia strefy prac i ochrony pracowników oraz środowiska niezależnie od ogólnych zasad postępowania. Są to m.in.:

- komory dekontaminacyjne (śluzy) dla całych pomieszczeń lub stanowiące łącznik izolacyjny między miejscem stanowiącym strefę prac a miejscem na zewnątrz obiektu
- zaostrzone rygory przestrzegania stosowania środków ochrony osobistej
- inne metody określone na etapie prac przygotowawczych

W obiekcie przylegającym do strefy prac, należy zastosować odpowiednie zabezpieczenia, w tym uszczelnienie otworów okiennych i drzwiowych a także inne właściwe dla stopnia narażenia środki zabezpieczające. Wszystkie zdemontowane wyroby zawierające azbest powinny być szczelnie opakowane folią z polietylenu lub polipropylenu o grubości nie mniejszej niż 0,2 mm i zamykane w sposób uniemożliwiający przypadkowe otwarcie (zgrzewem ciągłym lub taśmą klejącą). Niedopuszczalne jest stosowanie worków papierowych. Odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m³ a więc płyty i rury azbestowo-cementowe lub ich części powinny być szczelnie opakowane w folie. Pył azbestowy oraz odpady powstałe z wyrobów o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ powinny być zestalane przy użyciu cementu lub żywic syntetycznych i po związaniu spoiwa szczelnie zapakowane w folię. Pakowanie usuniętych wyrobów zawierających azbest powinno odbywać się wyłącznie do opakowań przeznaczonych do ostatecznego składowania i wyraźnie oznakowane, w sposób określony dla azbestu. Etykiety i zamieszczone na nich napisy powinny być trwałe nieulegające zniszczeniu pod wpływem warunków atmosferycznych i czynników mechanicznych. Dla usuniętych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest oraz ich transportu na składowisko odpadów niebezpiecznych wypełnia się:

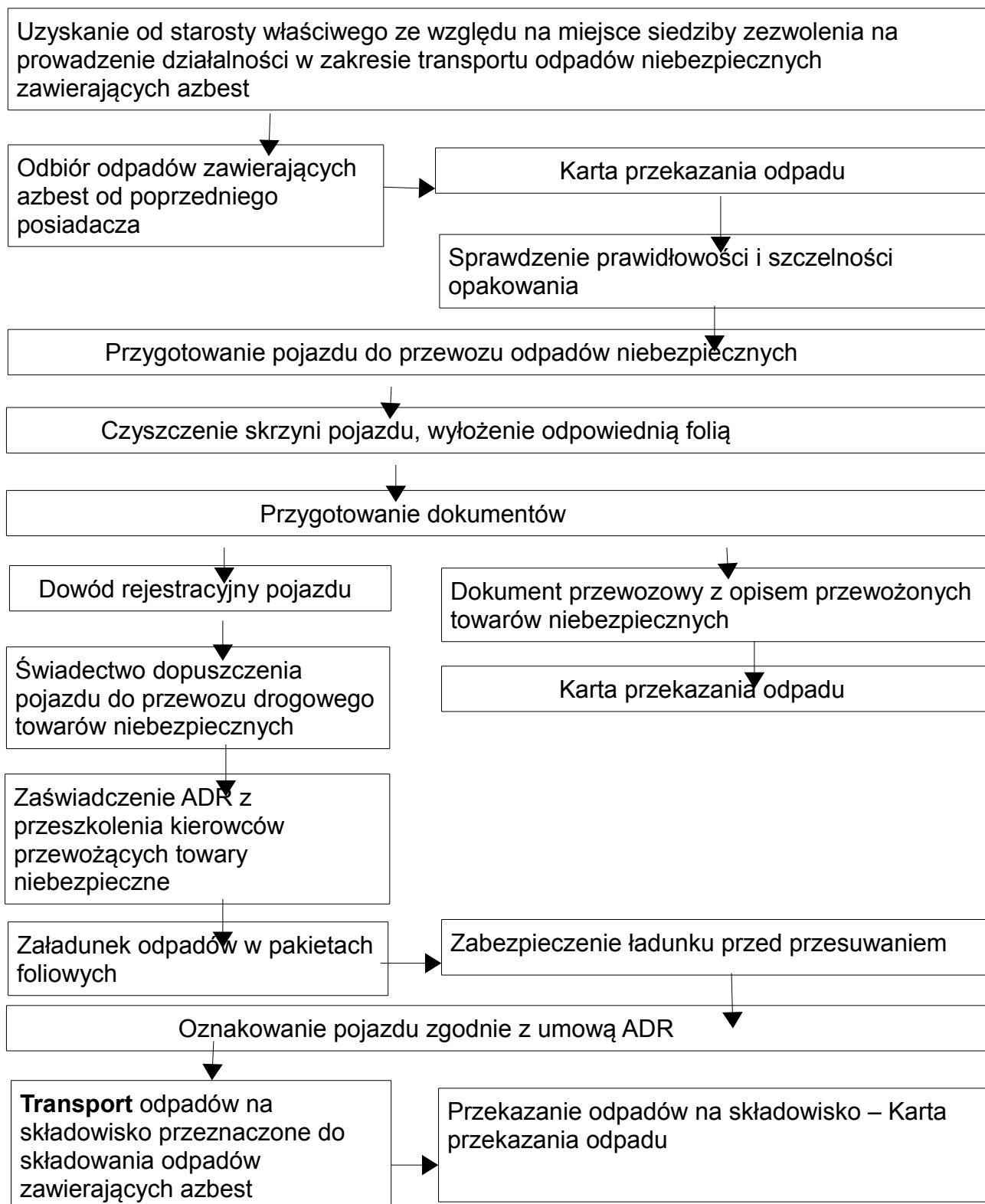
- kartę ewidencji odpadu

- kartę przekazania odpadu

Na karcie przekazania odpadu należy wskazać do kogo i gdzie odpady mają być przekazane. Po zakończeniu prac polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest- wytwarzaniu odpadów niebezpiecznych – wykonawca prac ma obowiązek dokonania prawidłowego oczyszczenia strefy prac i otoczenia z pozostałości azbestu. Oczyszczanie powinno nastąpić przez zastosowanie urządzeń filtracyjno- wentylacyjnych z wysoko-skutecznym filtrem (99,9%) lub na mokro. Wykonawca prac ma obowiązek przedstawienia właścicielowi lub zarządcy obiektu będącego przedmiotem prac oświadczenia stwierdzającego prawidłowość wykonania prac i oczyszczenia z azbestu. W przypadku kiedy przedmiotem prac były wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m^3 lub wyroby mocno uszkodzone i zniszczone lub prace obejmowały wyroby zawierające azbest krokidolit lub prowadzone były w pomieszczeniach zamkniętych, wykonawca ma obowiązek przedstawienia wyników badania powietrza przeprowadzone przez uprawnione do tego laboratorium lub instytucję.

5.3. Procedura obowiązująca prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

5.3.1. Procedura nr 5 – dotycząca przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest



Cel procedury

Celem procedury jest przedstawienie zakresu obowiązków i zasad postępowania dotyczącego przygotowania i transportu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.

Zakres procedury

Zakres procedury obejmuje działania począwszy od uzyskania zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest poprzez pozostałe czynności i obowiązki transportującego takie odpady aż do ich przekazania na składowisko odpadów przeznaczone do wyłącznego składowania odpadów zawierających azbest.

Opis szczegółowy

Posiadacz odpadów, który prowadzi działalność w zakresie transportu odpadów jest obowiązany uzyskać zezwolenie na prowadzenie tej działalności. Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów wydaje starosta właściwy ze względu na miejsce siedziby lub zamieszkania posiadacza odpadów po zasięgnięciu opinii właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta. Wniosek o zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów powinien zawierać:

- wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do zbierania lub transportu w przypadku gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie odpady mogą powodować dla środowiska właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów
- oznaczenie obszaru prowadzenia działalności
- wskazanie sposobu i środków transportu odpadów
- przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów
- przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów jest wydawane w drodze decyzji przez starostę na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat.

Transportem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest może zajmować się wytwórca odpadów lub inny uprawniony do tego podmiot prawny. W każdym przypadku konieczne jest uzyskanie od właściwego starosty zezwolenia na transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest. Przekazanie partii odpadów zawierających azbest przez wytwórcę odpadów innemu posiadaczowi odpadów odbywa się z zastosowaniem karty przekazania odpadu – sporządzonej przez wytwórcę odpadów.

Do obowiązków transportującego odpady na składowisko należy:

- posiadanie karty przekazania odpadu z potwierdzeniem przyjęcia odpadu
- posiadanie dokumentu przewozowego z opisem towarów (odpadów) niebezpiecznych
- posiadanie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu odpadów niebezpiecznych
- posiadanie przez kierowcę zaświadczenia ADR o ukończeniu kursu doszkalającego dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne
- oznakowanie pojazdu odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi
- utrzymanie czystości skrzyni ładunkowej pojazdu
- sprawdzenie stanu opakowań i ich oznakowanie literą „ a”
- sprawdzenie umocowania sztuk przesyłki z odpadami w pojeździe

Transport odpadów niebezpiecznych zawierających azbest należy prowadzić z zachowaniem przepisów dotyczących transportu towarów niebezpiecznych spełniając określone w tych przepisach kryteria klasyfikacyjne.

Odpady zawierające azbest pochodzące z budowy, remontu i demontażu obiektów budowlanych oraz odpady izolacyjne zawierające azbest zgodnie z ADR zaliczone zostały do klasy 9 – różne materiały i przedmioty niebezpieczne z czego wynikają określone wymagania przy transporcie. Posiadacz odpadów dokonujący transportu obowiązany jest do posiadania dokumentu przewozowego materiałów niebezpiecznych który według ADR powinien zawierać:

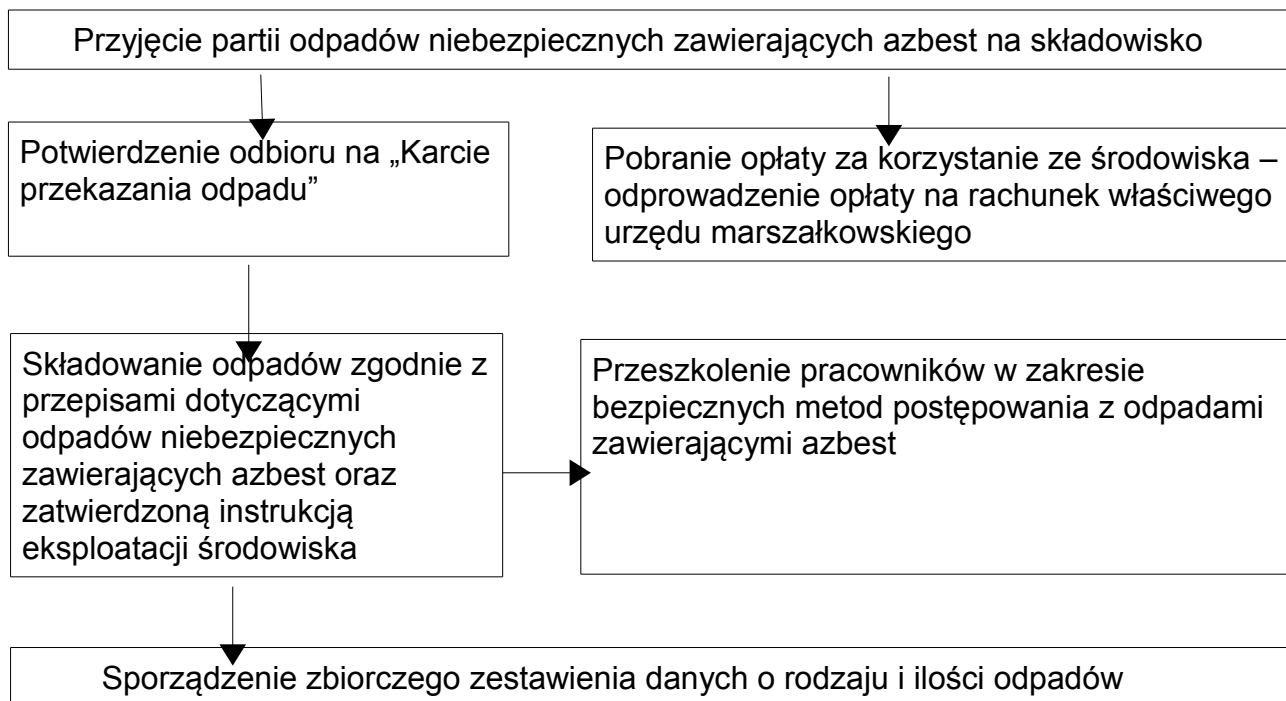
- numer rozpoznawczy odpadu nadawanego do przewozu i jego pełną nazwę
- klasę do której należy odpad nadawany do przewozu
- liczbę sztuk przesyłki
- całkowitą ilość przewożonych odpadów
- nazwy i adresy nadawcy oraz odbiorcy przewożonych odpadów (składowiska)

Do przewożenia odpadów zawierających azbest mogą być używane samochody ciężarowe z nadwoziem skrzyniowym, bez przyczepy lub z jedną przyczepą. Pojazdy przewożące odpady niebezpieczne powinny być zaopatrzone w świadectwo dopuszczenia pojazdu do przewozu towarów niebezpiecznych. Świadectwo to wystawione jest przez Dyrektora Transportowego Dozoru Technicznego na podstawie badania technicznego pojazdu dokonanego przez okręgową stację kontroli pojazdów oraz sprawdzenia dokonanego przez Transportowy Dozór Techniczny. Kierowca wyznaczony do przewozu odpadów niebezpiecznych zawierających azbest obowiązany jest posiadać poza prawem

jazdy zaświadczenie ADR ukończenia kursu doształcającego kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne, wydane przez podmiot posiadający zezwolenie marszałka województwa na prowadzenie takiej działalności. Każdy pojazd przewożący odpady zawierające azbest powinien być oznakowany dwiema odblaskowymi tablicami ostrzegawczymi bez numerów rozpoznawczych. Tablice te powinny być prostokątne o wymiarach 30 x 40 cm barwy pomarańczowej odblaskowej dookoła otoczone czarnym nieodblaskowym paskiem o szerokości nieprzekraczającej 15 mm. Po wyładowaniu odpadów tablice te nie mogą być widoczne na pojeździe stojącym lub poruszającym się po drodze. Przed każdym załadunkiem odpadów, skrzynia ładunkowa pojazdu powinna być dokładnie oczyszczona, w szczególności z ostrych i twardych przedmiotów (gwoździ, śrub) niestanowiących integralnej części nadwozia pojazdu. Wskazane jest wyłożenie podłogi skrzyni ładunkowej folią w celu zabezpieczenia przed uszkodzeniem opakowań. Załadunek i rozładunek odpadów (palet, pojemników typu big-bag) powinny odbywać się przy wykorzystaniu dźwigu lub podnośnika. Transportujący odpady powinien odmówić przyjęcia przesyłki odpadów, która nie posiada oznakowania wyrobów i odpadów zawierających azbest oraz w przypadku gdy opakowanie zostało uszkodzone przy załadunku. Sztuki przesyłki z odpadami zawierającymi azbest powinny być ułożone i umocowane na pojeździe tak, aby w czasie ich przewozu nie przesuwwały się oraz nie były narażone na tarcie, wstrząsy, przewracanie się i wypadnięcie z pojazdu. W trakcie przewozu ładunek powinien być dokładnie zabezpieczony folią lub plandeką przed uszkodzeniem. W każdym wyładunku odpadów z pojazdu należy dokładnie sprawdzić czy na powierzchni skrzyni ładunkowej nie znajdują się pozostałości po przewożonych odpadach. W razie stwierdzenia takiej pozostałości należy niezwłocznie ją usunąć oraz dokładnie oczyścić pojazd i jego wyposażenie z zachowaniem zasad przewidzianych dla prac przy usuwaniu azbestu. Odpady niebezpieczne zawierające azbest transportowane są na składowisko przeznaczone wyłącznie do składowania odpadów zawierających azbest. Tam następuje ich przekazanie następnemu posiadaczowi odpadów – zarządzającemu składowiskiem i potwierdzenie tego faktu na karcie przekazania odpadu.

5.4. Procedura obowiązująca zarządzającego składowiskiem odpadów niebezpiecznych zawierających azbest

5.4.1. Procedura nr 6 – dotycząca składowania odpadów zawierających azbest lub innych spełniających warunki techniczne



6. Gospodarowanie wyrobami i odpadami zawierającymi azbest na terenie gminy

6.1. Wprowadzenie

Przedstawione w wojewódzkim „ programie..” szacunkowe ilości wyrobów zawierających azbest wskazują, że powiat tomaszowski zajmuje siódme miejsce w województwie pod względem ilości wyrobów zawierających azbest zabudowany w obiektach budowlanych. W ramach prac nad wojewódzkim „ Programem ...” oszacowano, że na terenie powiatu znajduje się około 86654 Mg wyrobów zawierających azbest zabudowany w budynkach mieszkalnych i inwentarskich.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 roku w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska wójt burmistrz lub prezydent miasta przedkłada takie informacje wojewodzie do dnia 31 marca za poprzedni rok kalendarzowy.

Ponadto zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki

Spółecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie wyrobu i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest – właściciel nieruchomości, obiektu i instalacji przeprowadza kontrolę stanu tych wyrobów i przygotowuje ocenę stanu bezpiecznego użytkowania wyrobów azbestowych (ocena w/g wzoru załącznika nr 1 do w/w rozporządzenia). W formularzu tym za pomocą skali punktowej określa się stopień pilności dokonania wymiany bądź też ich zabezpieczenia w rozumieniu stosowania środków zabezpieczających wydłużających okres ich użytkowania (renowacje np.: środkiem Superflex FDF).

Rozporządzenie to określa trzy stopnie pilności:

pierwszy – wymaga bezzwłocznej wymiany lub renowacji

drugi – ponawia ocenę po roku

trzeci – ponawia ocenę po 5 latach.

Ocena powinna być przekazana organowi nadzoru budowlanego w terminie 30 dni od daty jej sporządzenia. W tym temacie brak jest działań stąd dane do sprecyzowania właściwego harmonogramu pilności – kolejności podejmowania działań są niekompletne. Bez tych działań które są bardzo ważne formułowanie harmonogramu gminnego jest utrudnione.

Na terenie gminy Ulhówek przeprowadzono inwentaryzację wyrobów zawierających azbest we wszystkich sołectwach. Informacje ustalono dla poszczególnych sołectw i posesji oraz obiektów z wyszczególnieniem rodzaju budynków (mieszkalne – gospodarcze) z określeniem rodzaju pokrycia (eternit falisty lub płaski). W 2009 roku dane te wymagać będą sprecyzowania pilności potrzeb w/g wymogów przedstawionych wyżej w rozporządzeniu z ustaleniem ich stopni (I do III).

Dla potrzeb niniejszego programu obejmującego okres 2009-2032 r (usuwania i unieszkodliwiania płyt zawierających azbesto-cement) przyjęto za programem wojewódzkim i powiatowym wydzielenie trzech okresów działania:

- na lata 2011-2014 – krótkookresowy 4 letni
- na lata 2015-2023 – średniookresowy 9 letni
- na lata 2024-2032 – długookresowy 9 letni.

6.2. Ilość, stan i rozmieszczenie wyrobów zawierających azbest

Dane z przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest w układzie miejscowości w gminie Ulhówek przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 1

Lp	Sołectwo	Rodzaj budynków								Ilość	
		mieszkalne				gospodarcze				budynków	
		płaski		falisty		płaski		falisty		mie szk aln e	gosp odar cze
		m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg		
1.	Budynin	675	6,075	2168	26,016	357	3,213	8953	107,436	18	37
2.	Dębina	1614	14,526	1847	22,164	---	---	5826	69,912	29	58
3.	Dębina- Osada	----	---	200	2,400	---	---	---	---	2	--
4.	Dyniska	190	1,71	2050	24,60	---	---	5861	70,332	17	22
5.	Hubinek	3201	28,809	2395	28,740	1300	11,70	14484	173,808	25	39
6.	Krzewica	----	---	2285	27,423	---	---	---	---	25	---
7.	Korczmin- Osada	----	---	1080	12,96	---	---	---	---	12	--
8.	Korczmin	1335	12,015	210	2,52	160	1,44	6644	79,728	13	35
9.	Rzeplin	6558	59,022	1011	12,132	5919	53,271	6086	73,032	45	74
10.	Rzeczyca	3985	35,865	2225	26,70	3516	31,644	10126	121,512	40	107
11.	Rokitno	3509	31,581	2186	26,232	3264	29,376	6798	81,576	39	50
12.	Rzeplin- Osada	----	---	1154	13,848	---	---	200	2,40	12	6
13.	Magdalenka	1968	17,712	---	---	---	---	---	---	23	--
14.	Machnowek	2024	18,216	260	3,12	760	6,84	9070	108,84	18	30
15.	Szczepiatyn	331	2,975	1262	15,144	---	---	8567	102,804	9	32
16.	Szczepiatyn- Osada	---	---	1528	18,336	---	---	---	---	13	--
17.	Oserdów	100	0,90	140	1,68	---	---	2690	32,280	2	9
18.	Podlodów	---	---	901	10,812	---	---	---	---	10	--
19.	Tarnoszyn	---	---	5596	67,152	952	8,568	5794	69,528	32	33
20.	Ułhówek - 2 sołectwa	6600	59,40	2227	26,724	975	8,775	8191	98,292	70	114
21.	Wasyłów	---	---	564	6,766	---	---	---	---	8	--
22.	Wasyłów Wielki	406	3,654	2480	29,76	1423	17,076	1766	21,192	21	21
23.	Żerniki	15594	140,346	2496	29,952	3824	34,416	20816	249,792	61	84
Razem		48090	432,80	36265	435,12	22450	206,32	121852	1462,46	544	751

Zestawienie zbiorcze inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest

Budynki mieszkalne		Budynki inwentarskie		Budynki mieszkalne + inwentarskie	
Płaski (p)	Falisty (f)	Płaski (p)	Falisty (f)	(p +f)	(p +f)
m ² /Mg *	m ² /Mg *	m ² /Mg *	m ² /Mg *	m ²	Mg
48090	36265	22450	121852	228657	2536,7
*432,80	*435,12	* 206,32	1462,46		

Do obliczeń w tabeli przyjęto:

- średnią masę 1 m² płyt eternitu falistego 12 kg a płaskiego 9 kg

Z tabeli wyliczono wskaźnik nagromadzenia wyrobów azbestowych odniesiony dla gminy Ulhówek w wysokości $N = 2536,7\text{Mg}/146,4\text{ km}^2 = 17,33\text{ Mg}/\text{km}^2$

W w/w inwentaryzacji nie podano stanu technicznego wyrobów azbestowych. Ustalenia stopni pilności postępowania z azbestem (eternitem) dokonano w 2011r. uznając wszystkie budynki mieszkalne i inwentarskie w III-cim stopniu pilności, co nie będzie ułatwiać realizacji usuwania wyrobów (sporządzanie harmonogramu)

W programie powiatowym w tabeli nr 1, poz. 9 przedstawiono szacowaną ilość wyrobów zawierających azbest zabudowany w budynkach mieszkalnych, użyteczności publicznej i inwentarskich (wyciąg – poniżej tabela) z terenu gminy Ulhówek (niżej przedstawiono dane wyliczone szacunkowo w okresie tym nie było inwentaryzacji gminnej)

Tabela nr 2

L.p.	Gmina	Budynki mieszkalne i użyteczności publicznej		Budynki inwentarskie		razem		Wskaźnik nagromadzenia Mg/km ²
		m ²	Mg	m ²	Mg	m ²	Mg	
9	Ulhówek	120240	1323	366534	4032	486774	5355	36,7

Dane opracowane w „ Programie..” powiatowym ustalono w/g ustaleń przyjętych w wojewódzkim programie, który zakładał

- 1) przyjęte ilości budynków inwentarskich i z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań oraz Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego 21 maja – 8 czerwca 2002 roku
- 2) ustalenie udziału płyt azbestowo-cementowych w pokryciach dachowych budynków

mieszkalnych

a) na terenach wiejskich – 80%

b) na terenach miejsko-wiejskich – 50%

c) przyjęcie średniej powierzchni dachu i elewacji łącznej 150 m²

3) przyjęcie średniej ilości budynków inwentarskich przypadających na jedno gospodarstwo rolne oraz udział płyt a-c w pokryciach dachowych:

a) dla terenów wiejskich :

- 2,2 budynki inwentarskie na 1 gospodarstwo rolne

- udział płyt a-c w pokryciach dachowych 90%
- przyjęcie średniej powierzchni dachu – 175 m²

b) dla terenów miejskich – 1 budynek inwentarski na 1 gospodarstwo rolne pozostałe ustalenia jak w pkt. 3a.

Biorąc pod uwagę, że na terenie gminy Ulhówek przeprowadzono w 2008r. inwentaryzację w każdym z 24 sołectw uznać należy, że wyliczenia dotyczące ilości wyrobów a-c przedstawione w tabeli nr 1 dotyczą stanu na dzień 30.06.2011r.

6.3. Ilość do usunięcia wyrobów zawierających azbest oraz pojemności potrzebnych składowisk

W niniejszym programie pominięto usuwanie wyrobów azbestowych znajdujących się poza budownictwem z następujących przyczyn:

- niewielkiej ilości takich wyrobów w stosunku do ogólnej masy przeznaczonej do usunięcia
- wyroby azbestowe o ile są w użytkowaniu podmiotów gospodarczych są systematycznie usuwane przez firmy posiadające odpowiednie zezwolenia w ramach podporządkowania się obowiązującym przepisom w tym zakresie
- koszty związane z usunięciem wyrobów zawierających azbest oraz ich unieszkodliwieniem obciążają bezpośrednio właścicieli – podmioty gospodarcze

Zgodnie z tabelą 1 ilość wyrobów zawierających azbest zabudowane jako płyty dachowe w budynkach mieszkalnych i inwentarskich oraz użyteczności publicznej wynosi około 2536,7 Mg w tym świetlica wiejska w Rzeczycy o powierzchni 300m² Dyniska 218 m², Hubinek 218 m², Rokitno 249 m², Wasylów Wielki 380 m², Wasylów Wielki 276 m², Żerniki 326 m² pokryta eternitem falistym

W tabeli 2 przedstawiono ilości wyrobów zawierających azbest i przewidywane ich usunięcie do 2032 r (z podziałem na 3 okresy) oraz konieczną pojemność składowiska do

ich unieszkodliwienia.

Ilość wyrobów zawierających azbest przewidziane do usunięcia oraz konieczna pojemność składowisk/kwater dla potrzeb gminy.

Tabela nr 3

L.p.	Wyszczególnienie	jednostka	lata		
			2011-2014	2015-2023	2024-2032
1.	Ilość odpadów zawierających azbest do usunięcia o kodach 170601, 170605	Mg	507,4	1268,3	761
2.	Objętość odpadów azbestowych przewidziana do składowania w pakietach *	m ³	482	1205	723
3.	Konieczna pojemność składowisk do unieszkodliwienia odpadów azbestowych z uwzględnieniem przesyпки **	m ³	660	1649	989
4.	Dostępna pojemność składowiska w Kraśniku (dla potrzeb województwa)	m ³	10320	51600	---

* - przyjęto, że 1 Mg odpadów azbestowych w pakietach lub paletach ma objętość 0,95 m

** - przyjęto, że 1 Mg odpadów azbestowych w pakietach lub paletach zajmuje na składowisku 1,3 m³ z uwzględnieniem koniecznej przesyпки.

Najbardziej optymalnym rozwiązaniem w skali powiatu tomaszowskiego byłoby wybudowanie kwater do składowania odpadów azbestowych na terenie planowanego do realizacji (zgodnie z wojewódzkim i powiatowym planem gospodarki odpadami) Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w m. Rogóżno.

Schemat włączenia w eksploatację składowisk i kwater na odpady azbestowe dla potrzeb powiatu tomaszowskiego(z uwzględnieniem odpadów a-c z gminy Ulhówek przedstawia się za ustaleniami dokonanymi w „ Programie..” powiatowym w rozdziale 5 pkt. 5.2 tabela 4

Schemat włączenia w eksploatację składowisk i kwater na odpady azbestowe dla potrzeb powiatu tomaszowskiego

Tabela nr 4

L.p.	Lata Wyszczególnienie	2007-2012	2013-2022	2023-2032
Pierwszy okres: lata 2007-2012				
1.	Obecne składowisko w Kraśniku (lub inne)	Lata 2008-2009 (składowisko ok. 11 tys.m ³)		
2.	I-sza kwatera nowa przy ZZO w Rogóźnie	Od 2010 roku kwatera o pojemności ok. 50 tys. m ³		
Ogólna pojemność do dyspozycji w okresie 2010-2012: 61 000 m ³				
Pojemność pozostała na następny okres (2013-2022): 61 000 m³ - 27513 m³ = 33487 m³				
Drugi okres: lata 2013-2022				
1.	II- kwatera nowa przy ZZO w Rogóźnie		Od 2020 kwatera o pojemności ok.50 tys. m ³	
Ogólna pojemność do dyspozycji w okresie 2013-2022: 33 487 m³ + 50 000 m³ = 83 487 m³				
Pojemność pozostała na następny okres (2023-2032): 83 487 m³ - 44 020 m³ = 39 467 m³				
Trzeci okres: lata 2023-2032				
1.	Pozostała pojemność z poprzedniego okresu			38467
Ogólna pojemność do dyspozycji w okresie 2023-2032: 39 467 m³				
Szacunkowa rezerwa w stosunku do potrzeb przedstawionych w tabeli: 39467 m³ - 38591 m³ = 876 m³				

6.4. Strategia i harmonogram realizacji programu na okresy krótko-średnio i długookresowe 2011-2014, 2015-2023 i 2024-2032 oraz koszty jego wdrożenia

6.4.1. Strategia usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwiania odpadów azbestowych

Strategię gminnego programu podobnie jak powiatowego i wojewódzkiego opiera się na dwóch grupach zadań:

1. pozainwestycyjne w tym organizacyjno-edukacyjne,
2. inwestycyjne.

I. Zadanie pozainwestycyjne przewiduje się oprzeć na:

- 1) rzetelnym rozpoznaniu stanu technicznego pokryć dachowych celem ustalenia i dokonania bieżących korekt stopnia pilności realizacji usuwania wyrobów

azbestowych oraz wykorzystania tych działań do pogłębienia i ewentualnego rozpoznania uzupełniającego ilości zalegania pokryć dachowych dla potrzeb weryfikacji skali problemu i programu

- 2) współpracy organu wykonawczego gminy ze Stowarzyszeniem Gmin Powiatu Tomaszowskiego w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi w tym zawierającymi azbest w przedmiocie budowy ZZO w Rogóźnie i wydzielenia kwater do unieszkodliwiania azbestu
- 3) kontroli dzikich wysypisk odpadów niebezpiecznych m.in. zawierających azbest
- 4) prowadzenia kampanii edukacyjnej o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniem wyrobów zawierających azbest
- 5) wdrożenia monitoringu realizacji gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest i unieszkodliwianie odpadów azbestowych w tym współdziałania z programem obsługującym bazę danych pozwalających na gromadzenie, aktualizację i udostępniania informacji w niej zawartych (Wojewódzka Baza Wyrobów i Odpadów Zawierających Azbest – WBDA)
- 6) poszukiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych dla wsparcia usuwania wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania

II. Zadania inwestycyjne zmierzać będą do:

- 1) zwiększenia ilości usuwanych wyrobów zawierających azbest szczególnie w/g ustalonych stopni pilności zadań
- 2) budowy wspólnych kwater do składowania (unieszkodliwiania) odpadów azbestowych obsługujących gminy powiatu tomaszowskiego przy ZZO w Rogóźnie

6.4.2. Harmonogram realizacji programu i kosztów jego wdrożenia

Koszty wdrożenia przedsięwzięć inwestycyjnych usuwania wyrobów zawierających azbest i ich wymiany na bezazbestowe jak też oszacowanie budowy kwater na odpady azbestowe dla potrzeb gmin powiatu tomaszowskiego z uwzględnieniem gminy Ulhówek

Koszty usunięcia płyt a-c i ich wymiany na bezazbestowe w latach 2011-2032 z terenu Gminy Ulhówek

L.p.	Wyszczególnienie	Jednostka	Lata			Razem
			2011-2014	2015-2023	2024-2032	
1.	Ilość wyrobów zawierających azbest – kody 170601 i 170605 przewidziane do usunięcia	Mg	507,4	1268,3	761	2536,7
Usunięcie płyt a-c wraz z unieszkodliwianiem						
2.	Ilość płyt a-c przewidzianych do usunięcia	m ²	45731,4	114328,5	68597,1	228657
3.	Koszty usunięcia płyt a -c wraz z unieszkodliwianiem	tys. zł	1442,4 ^{*1}	4134,1 ^{*2}	2813,9 ^{*3}	8390,4
Nowe pokrycia						
4.	Koszty nowego pokrycia	tys. zł	1942,7 ^{*4}	5511,8 ^{*5}	3751,6 ^{*6}	11206,1
	sumaryczne	tys. zł	3385,1	9645,9	6565,5	
	W okresie 2008-2032	tys. zł		19596,5		

*1 - przyjęty średni koszt usunięcia 1 m² płyty a - c - 31,54 zł/ m² (przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji 0,02)

*2 - przyjęty średni koszt usunięcia 1 m² płyty a - c – 36,16 zł/ m² (przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji 0,015)

*3 - przyjęty średni koszt usunięcia 1 m² płyty a - c – 41,02 zł/ m² (przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji 0,01)

Nowe pokrycia

*4 – przyjęty średni koszt 1 m² nowego pokrycia 42,48 zł/ m² (przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji 0,02)

*5 -przyjęty średni koszt 1 m² nowego pokrycia 48,21 zł/ m² (przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji 0,015)

*6 - przyjęty średni koszt 1 m² nowego pokrycia 54,69 zł/ m² (przy uwzględnieniu wskaźnika inflacji 0,01)

Harmonogram realizacji „ Programu...” w latach 2011-2032 rzeczowo - finansowy

Lp	Przedsięwzięcie	Ilość	Jednostka realizująca	Koszty łącznie	Czas realizacji (lata, koszty w okresach w tys. zł)		
					2011-2014	2015-2023	2024-2032
I Działania pozainwestycyjne							
1.	Rzetelna ocena stanu technicznego wyrobów azbestowych celem ustalenia korekt stopnia pilności usuwania i zabezpieczenia pokryć dachowych jak też rozpoznania korygującego ilości ich zalegania	1 x w roku	gmina	b.k	Aktualizacja oceny jakości i stanu technicznego wyrobów zawierających azbest		
2.	Wdrożenie monitoringu realizacji gminnego programu usuwania i zabezpieczania wyrobów zawierających azbest jak też współdziałanie w tym zakresie z Wojewódzką Bazą Wyrobów i Odpadów Azbestowych (WBDA) oraz przekazywanie informacji wojewodzie	1 x w roku	gmina	b.k	Cyklicznie raz w roku		
3.	Prowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej o szkodliwości azbestu i bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest	2 x w roku	gmina szkoły	65 tys. zł	2,5 tys. zł/rok x 26 lat na bieżąco cyklicznie do 2023 roku		
4.	Prowadzenie współdziałania z innymi gminami w ramach funkcjonowania stowarzyszenia gmin powiatu tomaszowskiego oraz gospodarowania odpadami niebezpiecznymi w tym szczególnie azbestem w zakresie działań organizacyjno-technicznych i edukacyjno-informacyjnych	w/g potrzeb	wójt	b.k	Na bieżąco		
				65 tys.			

Razem I				zł			
b.k – brak kosztów							
II Działania inwestycyjne							
1.	Koszty usunięcia płyt a-c wraz z unieszkodliwianiem	w/g potrzeb w tys. zł	Mieszkańcy podmioty gospodarcze	8390,4	1442,4	4134,1	2813,9
2.	Koszty nowego pokrycia dachów	w/g potrzeb w tys. zł	Mieszkańcy podmioty gospodarcze	11206,1	1942,7	5511,8	3751,6
3.	Udział w budowie składowiska odpadów niebezpiecznych – azbestu w ramach funkcjonowania powiatowego zakładu unieszkodliwiania odpadów w m. Rogóźno k. Tomaszowa Lubelskiego	Proporcjonalnie do ilości deponowanych odpadów	Gminy w powiecie w tym Ulhówek	Brak ustaleń	Do 2010 r		
Razem II w tys. zł				19596,5	3385,1	9645,9	6565,5
Ogółem I i II w tys. zł				19661,5			

7. Założenia ogólne, kierunki działań oraz cele i priorytety realizacji programu

7.1. Założenia ogólne programu

Usuwanie i wymiana wyrobów zawierających azbest jest zadaniem długotrwałym ze względu na znaczną ich ilość (płyty pokryć dachowych) a także wysokość potrzebnych środków finansowych.

Do przeprowadzenia tego działania zakłada się okres 25 lat i w związku z tym wymaga przyjęcia określonej strategii działania. Przy założeniu usuwania wyrobów zawierających azbest do końca 2032 roku założono trzy okresy:

- I okres działań krótkookresowych obejmujący lata 2009-2014 tj: okres 6 lat w którym założono usunięcie 20% wyrobów zawierających azbest (2536,7 Mg w gminie)

$J = 2536,7 \times 0,2 = 507,4 \text{ Mg}$ (patrz tabela 2)

- II okres działań średniookresowych obejmujący lata 2015-2024 tj: okres 9 lat w którym założono usunięcie 50% wyrobów zawierających azbest (2536,7 w gminie)

$J = 2536,7 \times 0,5 = 1268,3 \text{ Mg}$

- III okres działań długookresowych obejmujący lata 2024-2032 tj; około 9 lat w którym założono usunięcie 30% wyrobów zawierających azbest (2536,7 Mg w gminie)

$J = 2536,7 \times 0,3 = 761 \text{ Mg}$

7.2. Kierunki działań programu

Realizacje programu oparto na następujących kierunkach działania:

- posiadaniu rzetelnej inwentaryzacji a zwłaszcza stanu technicznego wyrobów zawierających azbest celem ustalenia harmonogramu pilności (kolejności) realizacji usuwania płyt a -c
- wytypowania obszarów zagrożeń nadmiernej koncentracji płyt a -c ulegających zaawansowanej korozji i dokonywaniu bieżącej korekty (raz w roku) w stopniu kolejności ich usuwania
- prowadzenia edukacji mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu oraz obowiązków postępowania z nimi jak też sposobów bezpiecznego ich usuwania i unieszkodliwiania oraz udzielania pomocy finansowej osobom fizycznym w tym zakresie (media, ulotki, internet oraz ogłoszenia)
- mobilizowanie mieszkańców (właścicieli budynków) systemem pomocy finansowej budżetowej i pozabudżetowej (środki zewnętrzne) na realizację programu szczególnie w obszarach dużego nagromadzenia płyt a-c stwarzających zagrożenie dla ludzi
- wypracowanie form pomocy dla mieszkańców będących w trudnej sytuacji materialnej poprzez wprowadzenie częściowych lub całościowych kosztów związanych z :
 - załadunkiem odpadów na środek transportu
 - transportu odpadów do miejsca unieszkodliwiania
 - ich składowania
- poszukiwanie źródeł finansowania działań mających na celu usunięcia bądź też zabezpieczenia wyrobów a-c – w postaci dotacji, kredytów, pożyczek

- preferencyjnych lub dopłat na wymianę pokryć dachowych
- usunięcie płyt a -c z obiektów użyteczności publicznej w ramach I -ego stopnia pilności
 - wyeliminowanie odpadów a -c w ramach likwidacji dzikich składowisk (finansowanie ze środków własnych gminy)
 - prowadzenie bieżącego monitoringu realizacji programu oraz obowiązków wynikających ze współdziałania z wojewódzka bazą danych WBDA jak też w zakresie przekazywania informacji do wojewody zgodnie z przepisami jak też sporządzanie sprawozdawczości do jednostek szczebla samorządowego w terminach ustalonych w ustawie o odpadach
 - prowadzenie okresowej weryfikacji i aktualizacji programu w terminach zgodnych z planami gospodarowania odpadami gminnym i powiatowym

7.3. Cele i priorytety programu

Nadrzędnym długoterminowym celem programu jest eliminacja negatywnych skutków zdrowotnych mieszkańców gminy.

Cele i priorytety w gminie w zakresie gospodarowania wyrobami zawierającymi azbest to głównie:

- doprowadzenie do oczyszczania terenu gminy z wyrobów zawierających azbest
- wyeliminowanie obszarów zagrożenia posiadających nadmierne nagromadzenie wyrobów zawierających azbest w I-wszym okresie pilności
- prowadzenie planowej bezpiecznej realizacji usuwania wyrobów zawierających azbest w przyjętych podokresach działania
- oparcie realizacji programu w oparciu o prowadzenie systematycznego monitoringu i bazy danych komputerowych wraz z weryfikacją programu w okresach zgodnych z realizacją zadań w gminnym planie gospodarki odpadami

8. Zarządzanie i finansowanie programu

8.1. koncepcja zarządzania programem

Zarządzanie programem wymaga zintegrowania działań poziomu gminy z powiatem i z działaniami na poziomie województwa.

Współdziałanie gminy z powiatem polega przede wszystkim na realizacji działań wspólnych ponad gminnych inwestycyjnych dotyczących powołania powiatowego zakładu unieszkodliwiania odpadów komunalnych – składowiska z wydzieleniem kwater do

unieszkodliwiania płyt a -c w m. Rogóżno oraz przekazywania informacji i sprawozdawczości z realizacji gminnego planu gospodarki odpadami w terminach wyznaczonych w ustawie o odpadach.

Gmina z województwem współdziała w zakresie przekazywania informacji do wojewódzkiej Bazy Wyrobów i Odpadów Zawierających Azbest (WBDA) która jest elementem składowym Centrum Zarządzania Gospodarką Odpadami (CZGO) przy marszałku Województwa.

Dane z oprogramowania będą podlegały upublicznieniu zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 26 czerwca 2002 roku w sprawie wzorów wykazów zawierających informacje i dane o zakresie korzystania ze środowiska i sposobu ich przedstawiania (Dz. U. Nr 100, poz. 920 z 2003 r nr 113, poz. 1075 i z 2005 r nr 53, poz. 481)

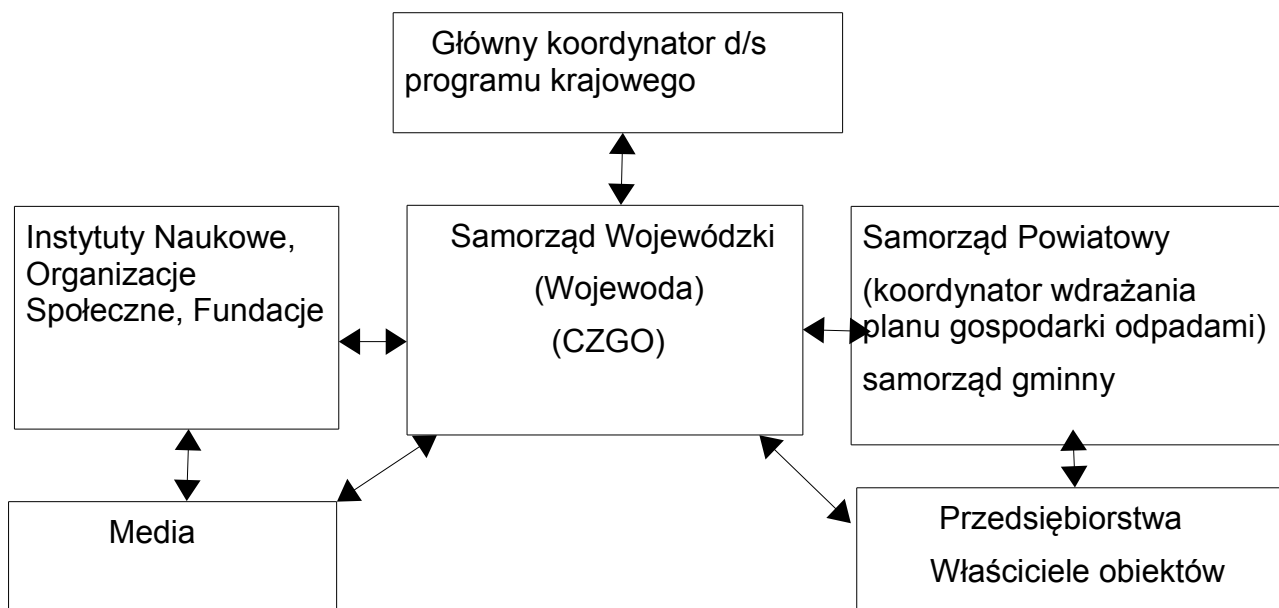
Dla właściwego zarządzania programami na szczeblach lokalnych (powiat – gmina) i województwa istnieje pilna potrzeba wprowadzenia jednolitego systemu prowadzenia inwentaryzacji do gromadzenia danych wyrobów zawierających azbest. Program ma być zainstalowany w gminach województwa lubelskiego i będzie posiadał moduły:

- wykazy obiektów zawierające azbest, miejsce, ilość i ich stan techniczny zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 roku w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439)
- karty informacyjne oraz zestawienie zbiorcze przekazywane wojewodzie (zgodnie z rozporządzeniem MŚ z dnia 9.10.2002 r j.w)
- edukacyjny (charakterystyka szkodliwości , wzory ulotek, tekstów itp.)
- informacyjny (wykaz podmiotów posiadających zezwolenie na usuwanie azbestu, sposoby finansowania itp.
- Forum dyskusyjne

8.2. Schemat zarządzania programem

Zarządzanie programem gminnym jest jednym z elementów zarządzania programem wojewódzkim który jest spójny z krajowym.

Schemat zarządzania wojewódzkim „ Programem...”



8.3. Źródła finansowania programu

W oparciu o konstrukcję „Programu krajowego” przyjmuje się zasadę „zanieczyszczający płaci” co oznacza że bezpieczne i terminowe usunięcie wyrobów zawierających azbest złożono na właścicieli (osoby fizyczne, prawne, przedsiębiorców, jednostki samorządu terytorialnego) nieruchomości, obiektów, instalacji i urządzeń zawierających azbest.

Źródłami finansowania zadań usuwania azbestu są środki własne właścicieli obiektów, inwestorów prywatnych, środki funduszy ochrony środowiska, pomocowe Unii Europejskiej, własne samorządów, kredyty i budżetowe w dyspozycji Ministra Gospodarki

Ponieważ gminny program usuwania wyrobów zawierających azbest jest częścią gminnego planu gospodarki odpadami komunalnymi z uszczegółowieniem zasad prowadzenia gospodarki odpadami niebezpiecznymi (azbestem) zasady i źródła finansowania zamieszczone w planie dotyczą także opracowanego programu.

Dlatego odstępuje się od przedstawienia szczegółowych zasad charakterystyki korzystania z tych środków, które podzielono na własne budżetowe oraz zewnętrzne krajowe i unijne.

Na uwagę zasługuje jednak uzyskanie dofinansowania do usuwania wyrobów zawierających azbest ze środków UE w ramach następujących programów:

1. Program Operacyjny „Infrastruktura i Środowisko”
2. Program Operacyjny „Kapitał Ludzki”
3. Program Operacyjny „Innowacyjna Gospodarka”
4. Program Operacyjny „Rozwój Polski Wschodniej”
5. Program Operacyjny „Pomoc Techniczna”
6. Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego
7. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
8. Szwajcarsko – Polski Program Współpracy

W zależności od programu beneficjentami mogą być m. in. jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki, podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną, spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, gminy wiejskie, miejsko-wiejskie i miejskie, młodzi rolnicy, rolnicy podejmujący działalność nierolniczą. Wsparcie uzyskują również projekty zmierzające do dostosowania istniejących składowisk odpadów do obowiązujących przepisów. O dofinansowanie mogą ubiegać się jednostki samorządu terytorialnego i ich związki oraz podmioty świadczące usługi z zakresu zadań własnych tych jednostek. Program może być finansowany także z gminnego i powiatowego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Kosztami kwalifikowanymi dla tych programów są koszty demontażu wyrobów ich transportu jak też ich złożenia na składowisku.

9. Zakres zadań realizowanych na poziomie gminy w kontekście korespondowania z programami wyższego szczebla samorządowego

Do zadań wójta gminy (organu wykonawczego) należy:

- uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami (opracowanie programów)
- współpraca z lokalnymi mediami celem propagowania i rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestu
- przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz terenów rejonów występującego narażenia na działanie szkodliwe dla zdrowia azbestu
- przygotowanie rocznych sprawozdań rzeczowo-finansowych z realizacji programu oraz dla zarządu powiatu

- przygotowanie wykazów obiektów zawierających azbest oraz terenów – rejonów występującego narażenia na działanie szkodliwe dla zdrowia azbestu
- współpracowanie z wojewódzką bazą danych wyrobów i odpadów zawierających azbest (WBDA) w ramach Centrum Zarządzania Gospodarką Odpadami (CZGO)

Do zadań Rady Gminy należy:

- uchwalanie planów finansowych realizacji „ Programu...”
- przyjmowanie rocznych sprawozdań rzeczowo-finansowych składanych przez organ wykonawczy gminy (wójt) z realizacji programu w ramach realizacji planu gospodarki odpadami komunalnymi

10.Podsumowanie i wnioski

1. Gmina Ulhówek posiada opracowany gminny plan gospodarki odpadami komunalnymi w tym odpadami niebezpiecznymi znajdującymi się w strumieniu odpadów. W celu uszczegółowienia zasad gospodarowania odpadami zawierającymi azbest i z uwagi na specyfikę jego występowania jak też szkodliwości dla zdrowia opracowano gminny program usuwania wyrobów zawierających azbest (płyty na pokrycie dachów i elewacji budynków mieszkalnych i inwentarsko-gospodarczych)
2. Z zestawionych danych wynika, że na terenie gminy w 2011r. płytami azbestowo-cementowymi a-c pokrytych jest 544 budynków mieszkalnych oraz 751 inwentarsko- gospodarczych. Budynki mieszkalne posiadają łączną powierzchnię pokrytą płytami a -c płaskimi i falistymi wynoszącą 84355 m²o wadze ok. 867,9 ton. Budynki gospodarczo-inwentarskie posiadają łączną powierzchnię pokrytą płytami a -c płaskimi i falistymi wynoszącą 144302 m² o wadze 1668,8 ton. Razem na terenie gminy zabudowane płyty na budynkach mieszkalnych i gospodarczych stanowią powierzchnię 228657 m² o wadze 2536,7 ton. Tak znaczna ilość wyrobów a -c wymaga stworzenia właściwego harmonogramu realizacji programu. Zadania w harmonogramie podzielono na trzy okresy:
 - 1) w latach 2011-2014 – 4 lata przyjęto usunięcie 20% płyt a -c tj: 507,4 ton kosztem około 1442,4 tys zł
 - 2) w latach 2015-2023- 9 lat przyjęto usuwanie 50% płyt a -c tj: 1268,3 ton kosztem około 4134,1 tys zł
 - 3) w latach 2024-2032 – 9 lat przyjęto usunięcie 30% płyt a -c tj: 761 – kosztem około 2813,9 tys zł

9. Narażenie ludności powiatu tomaszowskiego na zawartości włókien azbestu w 1m^3 powietrza określono w ramach badań – pomiarów stężenia włókien respirabilnych na 2 stanowiskach (Rachanie i Tyszowce) Wyniki pomiarów wykazały stężenie w Tyszowcach około $500\text{ w}\text{/m}^3$ a w Rachaniach w zakresie $1000\text{-}2000\text{ w}\text{/m}^3$. Wyniki te są znacznie niższe od uśrednionej odniesienia normy wynoszącej $3500\text{ w}\text{/m}^3$. Na terenie gminy Ulhówek z mapki nr 3 powiatowego programu dla Ulhówka ustalono ilość włókien poniżej $500\text{ w}\text{/m}^3$. Wyroby z azbestu (płyty a -c) stanowiące pokrycie dachów ulegają korozji pod wpływem warunków atmosferycznych uwalniając włókna do powietrza lub też w wyniku ich łamania obróbki mechanicznej. Nadmierna koncentracja w terenie płyt stwarza stan zagrożenia.
10. Nadrzędnym celem staje się konieczność usunięcia płyt a -c lub wymiana pokryć bądź też zabezpieczenie ich poprzez konserwacje przedłużając okres ich użytkowania (nie dłuższy niż 30 lat)
11. Jedynym sposobem unieszkodliwiania płyt a -c jest ich zdjęcie przez podmiot posiadający do tego zezwolenie jak też i na jego transport do miejsca unieszkodliwiania – składowania na składowisku specjalnie wydzielonym do tego celu.
12. Składowanie wyrobów zawierających azbest a -c na terenie powiatu tomaszowskiego przewidziane jest do wykonania najpóźniej w 2010 r na terenie Powiatowego Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów w Rogóźnie poprzez wydzielenie specjalnych kwater. Do czasu ich wykonania najbliższe składowisko w którym należy składać azbest znajduje się w Kraśniku.
13. Sumaryczne koszty usunięcia płyt a -c oraz wprowadzenia w ich miejsce nowych bezazbestowych to koszt około $20672,7\text{ tys zł}$ stąd zadanie to rozłożono w czasie na 25 lat do 2032 r
14. Wdrażanie programu ...” na obszarze gminy powinno być zintegrowane z działaniami podejmowanymi zarówno na poziomie powiatu jak też województwa. W skali województwa nad realizacją programu czuwa Centrum Zarządzania Gospodarką Odpadami (CZGO) które funkcjonuje od 2005 roku w Urzędzie Marszałkowskim. Natomiast nad realizacją powiatowego i gminnego programu czuwa koordynator d/s wdrażania programu.

WNIOSKI:

1. Opracowany program należy uaktualniać i weryfikować 1 raz w w roku przy czym pilnym zadaniem jest ustalenie kolejności realizacji usuwania płyt a -c w/g

- opracowanego programu pilności
2. W programie po wykonaniu oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest przez Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego należy dokonać zmian w harmonogramie
 3. Wydzielić należy rejony szczególnego zagrożenia azbestem wynikającego z nadmiernej koncentracji tych wyrobów o złym stanie technicznym ulegającym zaawansowanej korozji stąd konieczność realizacji ich usuwania i wymiany pokryć dachowych
 4. Dążyć w ramach współdziałania do powstania kwater do składowania odpadów azbestowych w ZZO Rogóżno zabezpieczających potrzeby wszystkich gmin w powiecie
 5. Wydzielić środki własne budżetowe jak też pozyskać zewnętrzne do realizacji programu

11. Wykorzystane materiały

1. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski – W-wa maj 2002 r.
2. Programy usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla terenu województwa lubelskiego – Lublin 2005 r. oraz na lata 2011-2032.
3. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla terenu powiatu tomaszowskiego – Tomaszów Lubelski 2006 r.
4. Zbiór przepisów i procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest – warszawa 2001 r Ministerstwo Gospodarki.
5. Poradnik stosowania przepisów i procedur dotyczących pozyskiwania krajowych i zagranicznych funduszy pomocowych dodatkowych środków finansowych na usuwanie materiałów zawierających azbest Ministerstwo Gospodarki Departament Przemysłu.